ԺԱ. ՏԱՐԻ 3210 — (Ն. Տ.) 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1894 — 20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1894 — 2 ՃԷՄԱԶԻԻԼ ԷՎՎԷԼ 1312 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعلیه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արժէք	150
» »	Վեցամսեայ	» »	75
» »	Եռամսեայ	» »	40
Օտար երկիրներէ	Տարեկան	Ֆրանք	56
» »	Վեցամսեայ	»	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր.	Տարեկան	Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միջինան		Ղրուշ	50

Խմբագրութ[illegible] կամ այլ գրութիւն [illegible]

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԱՐՁԱԳԱՆԳ

«ԺԻԶՄՕՆՏԱ». — ՍԱՌԱ ՊԷՌՆԱՐ ՈՒ ՏՈՔԹ. ՌՈՒԻ ԳԻՒՏԸ. — ՔՍԱՆԸՄԷԿ ՏԱՐԻ ԵՏՔԸ. — «ՔԼՕՏԻ ԿԻՆԸ». — ՏԻՒՄԱ ՈՐԴԻ ԵՒ ԻՐ ՔՆՆԱԴԱՏՆԵՐԸ. — ԿՈՒՆՕԻ ԿԱՐԾԻՔԸ ԵՒ ՏԻՒԲԱՆԼՈՒ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Օրուան դէպքը, թատերական աշխարհին մէջ, Ժիզմոնտայի ներկայացումն է, որուն շուրջը կը միանան Վիքթօրիէն Սարտուի եւ Սառա Պէռնարի անունները, տենդոտ հետաքրքրութիւն մը ու եզական հրապոյր մը ազդելով գեղարուեստասէրներուն։ Բարիզեան մամուլը շաբաթներէ հետէ կը զբաղի այս նոր խաղով որ երկուշաբթի գիշեր պիտի ներկայացուէր, — եւ անշուշտ ներկայացուած է, — Ռընէսանս թատրոնին մէջ։ Առաջին երեկոյթին ներկայ գտնուելու փափագը, մանաւանդ, այնքան բուռն է որ մրցումի մէջ յաղթական ելլելու չափ յարգի կը նկատուի տոմսակ մը ձեռք ձգելու յաջողութիւնը։ Եւ ո՞վ պիտի կարծէր որ այս գործին մէջ ալ պիտի գար խառնուէր Տոքթ. Ռուի գիւտը, — կեղծմաշկին չիճուկը։ Այս այսպէս է սակայն, եւ կրնանք ըսել, տեսակին մէջ գիւտ մըն է զոր ըրած է մեծանուն դերասանուհին՝ իր վարած թատրոնին յաջողութիւնէն բաժին մըն ալ հանելով այդ մարդասիրական գործին համար, առանց սանդիմ մը վնաս տալու անոր հասոյթին։ Եթէ պարզապէս այդ հասոյթին մէկ մասը անոր յատկացունէր, շատ սովորական բան մը ըրած պիտի ըլլար, Սառա Պէռնար աւելին ըրած է։ Ժիզմոնտայի առաջին ներկայացման համար իր քով տրամադրելի մնացած տոմսակները, որոնց համար անհատնում խնդրանք կայ, Ֆիկարոյի խմբագրատունը ղրկած է, առաջարկելով որ աճուրդի դրուին անոնք եւ բարձրագոյն գինը տուողին թողուին։ Որոշուած գինէն ինչ գումար որ աւելի գոյանայ՝ պիտի յատկացուի Բաստէօռեան հաստատութեան որուն ի նպաստ, ինչպէս գիտէք, հանգանակութիւն բացած է Ֆիկարօ եւ մինչեւ այսօր 354,842 ֆրանք հաւաքած։ Այս գումարին վրայ պիտի կրնայ աւելնալ քանի մը հազար ֆրանք ալ՝ Ժիզմոնտայի շնորհիւ, վասն զի թէեւ այս նորօրինակ «աճուրդ»ին վերջնական արդիւնքը հրատարակուած չէ տակաւին, բայց ծանուցուած է որ օթեակներէ իւրաքանչիւրին համար մինչեւ 300 եւ 500 ֆրանք գին տուող կայ։

* * *

Սպասելով որ մեզ համնին արձագանգները Սարտուի նոր խաղին, — որուն վրայ մասամբ գրեց արդէն մեր թատերական աշխատակիցը, — կրնանք քիչ մը զբաղիլ Ժիզմոնտայի նախորդովը, Ալեքսանդր Տիւմայի մէկ խաղովը, որուն ներկայացմանց շարքը նոր աւարտեցաւ Ռընէսանսի բեմին վրայ։ Հին խաղ մըն էր այն, Քլօտի կինը (La femme de Claude), — քսանըմէկ տարի առաջ ներկայացուած, անյաջող անցած ու գրեթէ մոռցուած, — զոր իր արուեստին ու տաղանդին վրայ վստահ՝ գիտցաւ կենդանացունել Սառա Պէռնար, ինչպէս մեծահարուստ անձ մը ձեռք պիտի կարկառէր լքուած մէկու մը, որուն արժանիքն անտես եղած է հանրութենէն։ Մեծ դերասանուհին այսպիսի հատուցում մը կը պարտէր Գամելիազարդ Տիկնի հեղինակին, որուն Մարկրիթի դերին մէջ գտած է իր ամենափայլուն յաջողութիւններէն մին։

Քլօտի կինը առաջին անգամ ներկայացուեցաւ 1873ին, Ժիմնազ թատրոնին մէջ, եւ այնքան խիստ քննադատութիւններու հանդիպեցաւ՝ որ քանի մը ներկայացումներէ ետք, հազիւ իր ծախքը հանելով մէկ կողմ ձգուած էր։ Այդ թուականէն ի վեր, ո՛չ ոք միտքէն անցուցած էր նորէն բեմ հանել զայն ի Ֆրանսա, թէեւ յաջորդաբար ներկայացուած է ու կը ներկայացուի Աւստրիոյ եւ Իտալիոյ մէջ, ուր յարատեւ ընդունելութիւն կը գտնէ։ Ռընէսանս թատրոնին մէջ, ուր վերսկսաւ ներկայացուիլ ներկայ թատերական եղանակին սկիզբը, սեպտեմբերի կիսուն, փառաւոր ընդունելութիւն մը գտաւ Տիւմայի խաղը. Սառա Պէռնար խաբուած չէր իր դատողութեանը մէջ եւ Ալեքսանդր Տիւմա կը սփոփուէր իր քսանըմէկ տարուան վշտալի տպաւորութենէն։

Իր հնութեանը մէջ նորութիւն մըն է ուրեմն Քլօտի կինը, եւ կրնանք նիւթը պատմել։

Գործողութիւնը տեղի կ'ունենայ նոյն իսկ ներկայացման թուականին, 1873ին։ Քլօտ հանճարեղ ու ազնիւ անձ մըն է, մեծ փիլիսոփայ մը, մեծ արհեստագէտ մը որ խորապէս ցնցուած է իր երկրին դժբաղդութիւնները տեսնելով, եւ կուզէ անոնց դարման մը գտնել։ Բարիզի հեռաւոր մէկ անկիւնը իր տան մէջ առանձնացած, հանճարեղ գիւտ մը կ'ընէ որ պատերազմի պաշտպանութեան մը պահուն յաղթական պիտի հանդիսացունէ Ֆրանսան։ Այս գործին մէջ, Քլօտ իբրեւ օգնական ունի երիտասարդ մը, Անթօնէն, իր որդեգիր զաւակը, որբ մը զոր մեծցունելով՝ իր աշակերտն ըրած է ու իր գիտութեան ընտելացուցած։ Այդ տան մէջ կը բնակի մթամած գաղափարներով հրեայ մը՝ Դանիէլ ու իր աղջիկը՝ Ռեբեկա։ Քլօտ Ռեբեկան կը սիրէ ու կը սիրուի անկից. բայց մանկամարդ հրէուհին կուզէ որ այս սէրը անբիծ մնայ, վերացական, միսթիքական պաշտում մը ձեւին տակ։ Քլօտ, միշտ զոհողութեան պատրաստ, ուզած է Ռեբեկան ամուսնացնել Անթօնէնի հետ, բայց աղջիկը մերժած է։ Ինքը Քլօտէն զատ ուրիշը չի կրնար սիրել եւ Քլօտ ամուսնացած ըլլալուն, ուրիշ բան չի մնար ընել իրեն՝ բայց եթէ հօրը հետ մեկնիլ, հեռանալ այդ տունէն։ Ըսինք որ Քլօտ ամուսնացած է. իր կինը, Սէզարին, առժամապէս մեկնած է ամուսնական յարկէն, իր հիւանդ մեծմայրը երթալ գտնելու պատրուակով, բայց իրապէս հետեւելու համար տարփածուի մը որուն հարստութիւնը պիտի չորթէ եղեռնական միջոցներով։ Ատենօք Քլօտ բուռն տարփանքով սիրած է Սէզարինը. իմանալով որ ամուսնութենէն առաջ զաւակ մը ունեցած էր այն, ներած է անոր եւ մինչեւ իսկ սիրած է այդ զաւակը որուն մահը տեսած է մայրը, առանց վիշտ ու կարեկցութեան։ Անկից ծագած է հէգ մարդուն առաջին ատելութիւնը իր կնոջ դէմ. հետզհետէ, նորանոր վատութիւններ աւելցուցած է Սէզարին իր այդ արարքին վրայ. ուստի, Քլօտ ա՛լ չի սիրեր իր կինը որ ճիւաղ մըն է իր աչքին. մինչեւ իսկ զղջալու իրաւունքը կը մերժէ անոր։ Բայց ինչո՞ւ իր քով կը պահէ զայն. իր կնոջ խայտառակութիւններն հրապարակելով միթէ անպատուած պիտի զգար ինքզինքը. Իր մտածումները պարզուած չեն եւ այս կէտը մութ թողուած է հեղինակին կողմէ. գուցէ անոր համար որ տրամը բուռն վերջաւորութիւն մը ունենալու նախասահմանուած է եւ ասոր համար հարկ է որ Քլօտ իր կնոջ հետ կենակցի։

Երբ խաղը կը սկսի, Սէզարին նոր վերադարձած է իր նենգաւոր մէկ բացակայութենէն ու կուգայ էրկանը սէրը վերստին ձեռք ձգելու դիտումով։ Կրնա՞յ անկեղծ ըլլալ։ Հեղինակն այնպէս մը ըմբռնել կուտայ թէ Սէզարին հաստատ կամք ունի իր ամուսնական պարտականութիւնները վերստանձնելու, բայց թէ անկարող պիտի ըլլայ այդ բանն ընելու։ Շատ փափուկ կացութիւն մը զոր իրականութեան մէջ դժուար է ըմբռնել, թէեւ բեմին վրայ, Սառա Պէռնար (Սէզարին) այնպիսի խորին յուզմունք մը ցոյց կուտայ, երբ սիրոյ խօսք կ'ընէ իր ամուսնոյն, որ տեսնողին փափագ կը ներշնչէ հաւատալու թէ անկեղծապէս զղջացած է այդ կինը ու մտածել կուտայ թէ ինչո՞ւ չի ներեր ամուսինը։

Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն, Քլօտ կը մերժէ Սէզարինը։ Եւ պիտի տեսնենք որ, առանց մինչեւ իրականութեան երթալու, նոյն իսկ խաղին մէջ, իրաւունքը իրն էր։ Այդ անհելի կինը, ամուսնոյն հետ հաշտուելու փորձէն առաջ, կաշառուած է այլանդակ մարդէ մը, օտարականէ մը, որ թելադրած է զայն՝ Անթօնէնը հրապուրելով, անոր միջոցաւ գողնալ ամուսնոյն գիւտին գաղտնիքը։ Եւ Սէզարին իր կնոջական բոլոր նենգութիւնը ի գործ դրած է երիտասարդէն սիրուելու համար. Անթօնէն կը սիրէ զայն ու Քլօտ գիտէ այս յարաբերութիւնը. բայց վստահ է իր աշակերտին պարկեշտութեանը վրայ։ Վայրկեան մը կուգայ սակայն որ երիտասարդին քաջութիւնը կը տկարանայ այդ կնոջ դիւային հրապոյրներուն առջեւ, ու կը մոռնայ իր ազնիւ ձգտումները։ Անձնատուր կ'ըլլայ այդ կնոջ որ կը պատրաստուի փախչիլ, հետը տանելու համար իր կրկին որսերը, երիտասարդը ու էրկանը գիւտին յատակագծերը, այսպէս մահացու հարուած մը տալով անոր գործավարին, անոր հանճարին, ու երկրին վրայ ունեցած սիրոյն, — երբ Քլօտ, այս ցաւը իմացած, վրայ կը հասնի ու կը սպաննէ Սէզարինը։

Իր ընդհանուր գծերուն մէջ այս է Տիւմայի խաղին պատմութիւնը. բայց թատերական քրոնիկագիրները, որոնք ներկայ գտնուած են անոր ներկայացման, մանրամասնաբար խօսելով անոր վրայ, կ'ըսեն թէ տեղ տեղ, մթին ու անթափանցելի բան մը ունի իր մէջ, Իպսէնի խաղերուն նման, ու անոր գլխաւոր անձերուն արարքը ու զգացումները մեկին կերպով ի յայտ չեն գար։ Իբրեւ սիրային պարզ տրամ մը, ուր հեղինակը արտակարգ ճարտարութիւններ ցոյց տալու էր, կրնայ քննադատութիւն վերցնել. բայց իբրեւ եզական հանգամանքով գործ մը, իբրեւ փիլիսոփայական քերթուած մը, թատերախաղի վերածուած, շատ մեծ արժէք ունի, բարձր իտէալականով մը, ազնիւ գաղափարներու արտայայտութեամբ լեցուն ու շատ ճոխ լեզուով մը գրուած։

Արդէն, հեղինակն ալ, չի նկատեր զայն՝ իբր բեմական յատկութիւններով լեցուն թատերախաղ մը, եւ իր գաղափարները պարզած է յառաջաբանի մը մէջ զոր գրած է՝ առաջին ներկայացումէն ետք եղած խիստ քննադատութիւններուն ի պատասխան։

Քլօտի կինը, կը գրէ Տիւմա, չափազանց լուրջ, չափազանց մթին խաղ մըն էր Ֆրանսացի հասարակութեան համար։ Զայն յաջողցնելու համար, հարկ էր բարեփոխել անոր ձեւը, ետ տանիլ թուականը, մեղմացունել նպատակակէտը։ Եթէ գործողութիւնը փոխադրէի Վենետիկ, Ճենովա կամ Հոլանտա, եթէ Քլօտը զօրապետ մը ընէի. Անթօնէնը տեղակալ մը ու Քանթանեաքը սովորական անձ մը որ յատակագծերը գողնալու եկած է. եթէ հասարակ սիրահարներու երեւոյթ մը տայի Քլօտին ու Ռեբեկային, որոնք չեն կրնար ամուսնանալ. եթէ Անթօնէնին թոյլ տայի Սէզարինը սպաննելու դերը ու կարենար ըսել իր պետին «Ցանկալւորը սպաննեցի, կրնաք հիմայ ամուսնանալ ձեր սիրած աղջկան հետ. ես կ'երթամ իմ կարգիս անձնասպան ըլլալ», գուցէ մեծ յաջողութիւն գտնէի։ Պէտք է խոստովանիմ որ այս բանը միտքէս չանցաւ։ Քլօտի կինը գրած պահուս, թատերաբեմի յարմար խաղ մը երեւան բերել չէր նպատակս. այլ փորձ մըն էր, թատրոնի միջոցաւ՝ մեզի առանձնայատուկ, խորին բան մը ըսելու։ Հասարակութիւնը չուզեց մտիկ ընել զիս. իր իրաւունքն էր. ա՛լ ասոր խօսքը չընենք։»

Այս անգամ գտած յաջողութենէն զատ, 1873ին ալ, Տիւմա Որդին համակրական արտայայտութիւններ ընդունած էր մեծ անձնաւորութիւններէ, մասնաւորապէս Կունօէն որ ջերմ պաշտպան հանդիսացաւ այս դատապարտուած խաղին որուն մէջ սքանչելի մասեր կը գտնէր։ Եւ Ֆաուսթի հեղինակին համամիտ գտնուողներուն մէջէն ամենէն եռանդունն եղած էր… Տիւբանլու եպիսկոպոսը։ Այս նշանաւոր եկեղեցականը խնդրած էր Տիւմայէն որ խաղին ձեռագիրը իրեն ղրկէ. Իրաւ է թէ կը դատապարտէր, ու պարտաւոր էր դատապարտելու, անոր վերջաւորութիւնը. բայց, միեւնոյն ատեն, անհուն ախորժ զգացած էր խաղին քանի մը մասերէն եւ իր գնահատումը չէր ծածկած։

Այս առթիւ, քանիցս երկար ու մտերմական խօսակցութիւններ ունեցաւ պերճաբան եպիսկոպոսը մեծանուն վիպասանին հետ զոր շատ կը սիրէր իր անկեղծութեանը համար, թէեւ Գամելիազարդ Տիկնի հեղինակն ալ իր կարգին եւ իր ժամանակին «անբարոյական» ու «հերետիկոս» հռչակուած էր «բարոյասէրներ»ուն ու «խստակրօններ»ուն կողմէ։ Զարմացողներ, ու մինչեւ իսկ գայթակղողներ պիտի գտնուէին, կ'ըսէ քրոնիկագիր մը, տեսնելով որ կատարեալ համաձայնութիւն կը տիրէր երկու խօսակիցներուն միջեւ ընկերային ու հոգեբանական կարգ մը խնդիրներու վրայ, առանց մէկը միւսին ո՛ր եւ է զիջում ընելու հարկադրուած ըլլալու, նոյն իսկ առ ի քաղաքավարութիւն։ Այս բանը Տիւմա ինքն իսկ նշմարելով, օր մը ըսած էր Տիւբանլու եպիսկոպոսին.

— Եթէ ձեզի նման եպիսկոպոսներ միայն գտնուէին, ու ինծի նման հերետիկոսներ, համաձայնութիւնը շուտով պիտի գոյանար։

Տ. Ա.

ՆԻԱԿԱՐԱԻ ՋՐՎԷԺԸ

Նիակարան լծելու եւ ամէն օր զայն աշխատցնելու գաղափարը, — աշխատութիւն մը որ երկու հարիւր հազար ձիերու զօրութիւնը պիտի պահանջէր, — միանգամայն օգտակար ու մեծ յղացումներէն մէկն է որք միայն Եանքիներու ուղեղին մէջ կրնան ծնունդ առնել։

Մինչ բանաստեղծներու լէգէոններ կը հետեւէին այն օրինակին զոր Թոմ-Մուր տուած էր իրենց դարուս սկիզբը եւ ինքզինքնին պարտաւոր կը զգային յուռի ոտանաւորներով նկարագրել ամենէն հրաշալի տեսարանը որ կարենայ մարդուս աչքին ներկայանալ ամբողջ երկրագունտիս վրայ, ճարտարագէտները միտքերնուն չէին անցուներ հրապուրուիլ Լալլա Ռուքի հեղինակին ու իր նմաններուն աւիւնէն։

Անհունապէս աւելի գործնական ծրագիրներ կը ներկայանային իրենց միտքին։ Թուաբանական ճշդութեամբ մը կը հաշուէին շարժող զօրութեանց ամբողջութիւնը զոր Բնութիւնը ի զուր կը վատնէր՝ ջրվէժ մը յորձանապտուտեցնելու հաճոյքին համար միայն՝ առանց ո եւ է անմիջական օգուտի ճարտարագործութեան ու քաղաքակրթութեան։ Կը հաշուէին շահաբաժինները զորս կրնար արտադրել ջրվէժի մը շահագործումը որուն զօրութիւնն անսահման կ'երեւէր եւ հոգ տարած էին իրենց նախնական ծախուց հաշուին մէջ մեծկակ շահաբաժին մը նշանակել այն մարդոց համար որք պիտի պատրաստէին այս գործողութեան յատակաձեւերը։ Գետին հսկայական ջրցայտը, փոխանակ գլխու պտոյտ տալու իրենց, տոլարի ցնորքը զգացնել կուտար։

* * *

ՄԵԾ ՁԵՌՆԱՐԿԻ ՄԸ ՆԱԽԱՇԱՒԻՂԸ

Դժուարութիւնը՝ հրէշն ընտելացնելն էր։ Փորձ մաթեմաթիկոսի մը համար, գրեթէ տղայական խաղ մըն է հաշուել շարժիչ զօրութիւնը զոր կրնայ արտադրել ջրվէժ մը, բայց երբ խնդիրը ահագին ջրվէժ մը ձեռք անցնելու եւ զայն մարդու կամքին հլու գործիքի մը փոխելուն վրայ է, ըստ երեւոյթին անյաղթելի արգելքներ երբեմն տարիներով կը կասեցնեն ճարտարագէտներուն գիտութիւնը։

Նախ եւ առաջ 1725ին էր որ Նիակարայի ջրվէժը գործածուեցաւ մեքենական սղոցի մը անիւը դարձունել տալու համար։ 1885էն ի վեր գոյութիւն ունի այն գործնական ու ահագին յատակագիծը որուն գործադրութիւնն հիմակ ի կատար ելլալու վրայ է։

Ուստի հարիւր վաթսուն տարուան պէտք եղաւ գտնելու համար բնական զօրութիւն մը վերջնապէս շահագործելու միջոցները։ Իրաւ է որ 1647էն 1875, ջրբաշխական ջրանցք մը փորուեցաւ Նիակարա քաղաքէն քիչ հեռու, ջրվէժին շարժիչ զօրութիւնը գործածելու համար ի նպաստ շրջակայ գործարաններուն. բայց այս գործ, որուն սկզբնաւորութիւնը բաժնետէրերու սերունդներ փճացուցած էր, կերպով մը յառաջաբանն էր հսկայ ձեռնարկին որ ամերիկեան ճարտարարուեստին տրամադրութեանը տակ պիտի դնէ երկու հարիւր հազար ձիու զօրութիւն։

Պ. Թոմաս Էվըրշէտ, որ շատ կանուխ մեռաւ առանց քաղելու իր երկար ու յարատեւ ուսումնասիրութեանց պտուղը, գծած է մեծ գիծերն յատակաձեւին որ ի գործ դրուեցաւ։ 1885ին էր որ Էրիէ ջրանցքին ճարտարագէտը ցուցուց հետեւեալ ճամբան։

Նախնական ուսումնասիրութիւնները տեւեցին չորս տարի. բրիչի առաջին հարուածը տրուեցաւ 1890 հոկտեմբեր ամսուն եւ ստորերկրեայ փապուղին ուր պիտի թափի ջուրը որ շարժման մէջ պիտի դնէ անիւները, անցեալ օգոստոս 1ին աւարտեցաւ։ Այս գործին համար քսան միլիոն ֆրանք ծախսուեցաւ եւ քսանըութը կեանքեր զոհ գացին։ Այս յանդուգն պայքարները զորս արդի քաղաքակրթութիւնը կը մղէ բնութեան մեծ ուժերուն դէմ, աւա՜ղ, զոհեր կ'ընեն միշտ։

* * *

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ՋՐՎԷԺՆԵՐ

Պ. Թոմաս Էվըրշէտի ծրագիրը կը կայանար շատ պարզ ու շատ դիւրահասկնալի գաղափարի մը վրայ։ Հարկ էր օգուտ քաղել գետի մը անկումէն, ըստ կամս շինելու համար արհեստական ջրվէժներ որք դարձունէին ջրաբաշխական անիւներ։ Այս յատակագիծն ի գործ դնելու համար կը բաւէր Նիակարայէն փոխ առնել որոշ քանակութեամբ ջուր՝ սահանքին վրայէն, եւ նորէն իրեն դարձունել քանի մը հարիւր մեթր հեռուէն՝ ճամբան բանեցնելէ ետք զայն։

Լայն ու խորունկ ջրանցք մը կուգայ կը միանայ գետակին սահանքին վրայ երկու քիլոմեթր հեռուն։ Այս ընդունարանին մէջ հաւաքուած ջուրն է որուն անկումը պիտի գործածուի իբրեւ շարժիչ զօրութիւն։

Ջրանցքին եզերքները պաշտպանուած են հզօր պատերով մը որոնց վրայ բացուածքներ թողուած են։ Անոնցմէ իւրաքանչիւրին դիմացը քառասուն մեթր խորութեամբ հոր մը փորուած է որ կը յանգի ստորերկրեայ սենեկի մը ուր զետեղուած են ջրանիւները, զորս շարժման մէջ պիտի դնեն ջրանցքին պատին մէջ բացուած ծակերէն թափող արհեստական ջրվէժները։

1894 յունուար 25էն ի վեր ստորերկրեայ այս սենեակներէն մէկը բանելու վրայ է. կը բաղկանայ երեք անիւներէ որք ընդամէնը վեց հազար վեց հարիւր ձիու զօրութիւն կ'արտադրեն, որուն կէսն օգուտ ի կիր կ'առնուի աշխարհիս ամենէն մեծ թղթի գործարանին կողմէ։ Այս զօրութեան մնացեալ մասը սահմանուած է ուրիշ գործարաններու որոց շինութիւնը դեռ չէ աւարտած։ Դիտելի է որ այս հաստատութիւններ պիտի կանգնին այն ջրանիւներուն մօտերը որոց շարժիչ զօրութիւնը ուղղակի փոխ պիտի առնեն՝ առանց պէտք ունենալու ելեքտրականութեան փոխելու զայն։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (129)

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ՏԺԳՈՅՆ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ
ԷԿԻՑԷԼԹԻ ՀՕՐԸ

Այն ատեն նշմարեցին որ Պարթոլի վեր ելած չէր։

— Մինա՞կ թողուցիք զայն, ըսաւ Ֆիլիբ։

Փակոցը շինող բանուորները բողոքեցին։ Ըսին թէ Պարթոլի հրամայած էր իրենց սանդուխներէն վեր ելլել. թէ կարծած էին որ ետեւնուն կուգար։

Ի՞նչ եղած էր։

Տխուր նախազգացում մը տիրեց ամենուն սիրտին մէջ։

Ֆիլիբ ուզեց ոտքի ելլել ու հանք վազել։

Բայց նորէն ինկաւ. շատ տկար էր. սրունքները կը մերժէին առաջանալ. տօքթորը հրամայեց որ ջանք չընէ։

Սկսաւ հեծկլտալ։

Բանուորներ ներկայացան, ու փութով վար իջան։

Երկար վայրկեաններ անցան։

Երկիւղած լռութիւն մը տիրեց հոն գտնուողներուն մէջ։ Քառորդ ժամ մը։ Կէս ժամ։ Ոչինչ։

Ի՞նչ կ'ընէին ուրեմն վար իջնող հանքագործները։

Երբ կայարանն հասած էին, յանկարծ նշմարած էին Պարթոլին, փակոցին առջեւ, հանքագործի բրիչ մը ձեռքը։

Փակոցը կը հարուածէր մեթոտաւոր կերպով, ինչպէս պիտի ընէին բանուորները՝ եթէ հրաման տրուած ըլլար իրենց փլցունել զայն եւ հաղորդակցութիւն հաստատել։

Բայց շուտով հասկցան որ անիկա յիմարութեան տագնապի մը ներքեւ կը գործէր։

Խելայեղ, մոլորահայեաց, բոցադէմ, ա՛լ ուժասպառ, կը զարնէր, միշտ կը զարնէր։

Եւ հոն հասած ատեննին, բանուորները լսեցին որ խուլ ձայնով մը, նման հոգեվարքի մը խորդիւնին, կարծես եղանակաւորելով իր բրիչի հարուածները, կ'ըսէր.

— Մեռնի՛լ կուզեմ, մեռնի՛լ կուզեմ։

Անոր վրայ վազեցին, գործիքը խլեցին ձեռքէն, բայց խեղճը կը պաշտպանէր ինքզինքը։

— Պարո՛ն Պարթոլի, պարո՛ն Պարթոլի։

— Թողէք զիս, փախէ՛ք…։

— Բայց ի՞նչ կ'ընէք։ Եթէ փակոցը փլցունէք, մահ է, ստոյգ, սոսկալի մահ է։

— Մեռնիլ կուզեմ։

— Ամբողջ հանքը պիտի կործանի։

— Հո՛գս։

— Եկէ՛ք, եկէ՛ք։

— Թողէք զիս… ես ձեր տէրն եմ…

— Զաւակնիդ փրկուեցաւ… Օրիորդ Բլէզ փրկուեցաւ… Ամենքն ալ ձեզ կը սպասեն անձկութեամբ, հեծծուքով։

— Մեռնի՛լ կուզեմ։

Եւ շրջապատած էին զայն։ Կը սեղմէին։ Անիկա մոլեգնաբար կը մաքառէր անոնց բազուկներուն մէջ, բայց բանուորները կ'արգիլէին անոր շարժումները առանց չարչրկելու, աղաչելով, պաղատելով։ Եւ ինք անդադար կը կրկնէր.

— Բաներնիդ գացէ՛ք։ Ինչո՞ւ եկաք։ Առանձին թողէք զիս։ Իրաւունք ունիմ մեռնիլ ուզելու։

— Ձեր կամքին հակառակ պիտի ազատենք ձեզի։

Եւ բռնութեամբ, հակառակ իր աղաղակներուն, խօլ կատաղութեանը, առին տարին զայն։

Այն ատեն, երբ տեսաւ որ յաղթուած է, իր յիմարութիւնը կարծես մեղմացաւ։

Եւ սանդուխներէն վեր ելլող մարդոց բազուկներուն մէջ սկսաւ մեծաձայն հեծկլտալ։

Վերը, իր տեսած առաջին դէմքերն եղան Ֆիլիբ եւ Բլէզ։

Լսած էր անոնց խոստովանութիւնը։

Իր յուսահատութեան մէջ ուզած էր թաղուիլ հանքին փլատակներուն ներքեւ։ Չէր կրցած, ակամայ փրկած էին զայն։ Այն ատեն կը համակերպէր։

Իր բազուկներուն մէջ քաշեց զանոնք եւ համբոյրներով ծածկելով այդ երկու սիրեցեալ ճակատները։

— Ամեն բան գիտեմ, ինչո՞ւ բան մը չըսիք ինծի։ Ձեր երջանկութիւնն իմ երջանկութիւնս պիտի ընէ։ Կը սիրեմ ձեզ եւ կ'օրհնեմ։

Առաջին խօսքերէն իսկ հասկցած էին անոնք, Պարթոլիի ոտքն ինկած էին։ Եւ ահա այդպէս ընդունեցին օրհնութիւնն անոր որ այլ եւս հայր մը միայն պիտի ըլլար իրենց համար…

Եւ Բլէզ կը մրմնջէր երիտասարդին.

— Տիանի խելքը գլուխն եկած։ Ձեր հայրն ազատած ու մեզի միացուցած… չափազա՛նց երջանկութիւն է։

ԺԵ.
ԱՆԹՈՆԻՕ

Բերսիլար եւ Ժաքթէն յառաջացան այդ միջոցին դէպ ի Պարթոլի։

Զանոնք տեսնելով, ճանչնալով, սա չկրցաւ զզուանքի եւ երկիւղի շարժում մը զսպել։

Երկու ընկերներն հասկցան սակայն եւ Ժաքթէն Պարթոլիի ականջին ծռեցաւ՝ գաղտնապէս ըսելու համար.

— Նորէն կ'ըսեմ, պարո՛ն, իբրեւ ձեր բարեկամը նկատեցէք մեզի, վախնալու բան մը չունիք մենէ…

— Ի՞նչ կ'ուզէք։

— Կարեւոր յայտնութիւն մը ընել ձեզ։

— Յայտնութի՞ւն մը, ըսաւ Պարթոլի զարմացած։

— Այո։

— Խօսեցէք։

— Ամենո՞ւն առջեւ։

— Այո։

— Լաւ։

Եւ Ժաքթէն ձայնը բարձրացնելով.

— Այս գիշերուան աղէտը դիպուածական չէ… ոճիր մը արդիւնքն է…

Բոլոր բանուորները մօտեցան։ Նախ խուլ բացագանչութիւններ, յետոյ խորին լռութիւն մը։ Մտիկ կ'ընէին։

— Հանքի պայթիւն մը պատրաստուած էր հին փոսին գետնուղիներուն մէջ։ Այս պայթումն էր որ լսուեցաւ։

— Ապացո՛յցը, ապացո՛յցը, գոչեց Պարթոլի սարսափահար։

— Շատ դիւրին է։ Պայթիւնը հետքեր թողած ըլլալու է։ Եւ որովհետեւ չեմ ենթադրեր որ ձեր հրամանովը պատրաստուած ըլլայ, պէտք է որ եղեռնական ձեռք մը ըլլայ…

— Վա՛տ ձեռք մը։ Բայց դո՞ւք ինչպէս գիտէք այդ ոճիրը, այդ վատութիւնը։

— Մարդը յանկարծակիի բերինք գետնուղիներուն մէջ։

— Իր անո՛ւնը, իր անո՛ւնը, գոչեցին բանուորները։

— Իմա՛ց, իմա՛ց, գոչեցին ուրիշներ։

Եւ սպառնացող շրջանակը սեղմուեցաւ Ժաքթէնի ու Բերսիլարի շուրջը։

— Մահուան արժանի է անշուշտ, ըսաւ Ժաքթէն, վասնզի իր ուզելովը չէր որ ձենէ հարիւրի չափ մարդ փլատակներուն տակ չմնացին… Գալով իր անուան, աւելի դժուար է… Չկրցանք երեսը տեսնել…

— Անկարելի՛ է։

— Շիտակ է սակայն, ըսաւ Ժաքթէն պաղարիւնութեամբ։ Գետնուղիներուն մէջ լոյս չէ… լամպար չունէինք։

Ֆիլիբ, կասկածելով, ընդմիջեց անոր խօսքը.

— Ի՞նչ ընել կ'երթայիք այդ փոսն ուր ոչ ոք չի մտներ երբեք… եւ ուր իջնելը վտանգաւոր է…

Ժաքթէն շփոթած, Բերսիլարին նայեցաւ։

Այս հարցում յանկարծակիի կը բերէր զայն։ Ի՞նչ պատասխանելը չէր գիտեր։ Յստակ եւ կտրուկ պատասխան մը շատ դիւրին բան չէր։

Գործաւորները նշմարեցին այս շուարումը։

— Ճշմարտութի՛ւնը, ճշմարտութի՛ւնը։

Փոթորիկը կը գոռար բանուորներուն մէջ։

Յանկարծ ձայն մը գոչեց.

— Գուցէ այս մուրացիկներն են ոճրագործները։

Ժաքթէն խռովեցաւ։ Իր ընկերոջը դարձաւ։ Բերսիլար տժգոյն էր։ Ժաքթէն փորձեց դիմագրաւել փոթորիկը.

— Ճշմարտութիւնը Պ. Պարթոլիին պիտի ըսենք միայն։

— Ո՛չ, ո՛չ, ամենուն, ամենուն առջեւ։ Անո՛ւնը, անո՛ւնը։

— Կ'երդնում որ չենք գիտեր։

— Կը ստէ՛ս, կը ստէ՛ս։

Պարթոլի ի զուր կը փորձէր բանուորներն հանդարտեցնել։ Աղաղակները կը կրկնուէին։ Դէմքերը կը բոցավառէին։ Աչքերը կը շողային։ Զայրոյթը, զարհուրելի վտանգին վրէժը լուծելու փափագը կը փայլէին ամենուն աչքերուն մէջ։

(Շարունակելի)

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏ. 20/1 ՆՈՅՄ. 1894

Տնտեսական նայուածք

ՇԵՐԱՄ ԵՒ ՄԵՏԱՔՍ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՇԵՐԱՄԱԲՈՅԾՆԵՐԸ. — ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆԻՆ ՀԵՏ. — ՄԵՏԱՔՍԻ ՎԵՐԱՄՆՈՒԹԻՒՆՆ Ի ԹՈՒՐՔԻԱ. — ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՐՈՒՍԱՅԻ. — ՈՒՍՏԳՐԱՒ ԹՈՒԱՆՇԱՆՆԵՐ ԵՒ ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

Բ.

Հիմա քանի մը ծանօթութիւն ալ տանք Շերամաբուծութեան և Մետաքսագործութեան ընդհանուր վիճակին վրայ։

Որովհետեւ Ֆրանսա մետաքսի վրայ ամենէն աւելի գործ ընող երկիրն է, կարեւոր է որ գործին Ֆրանսայի մէջ ունեցած այժմեան վիճակին վրայ խօսինք։

Պաշտօնական վիճակագրերու նայելով, անցեալ տարի Ֆրանսայի մէջ շերամի բոժոժի բերքն յոյժ առատ էր և շատ գեղեցիկ տեսակէ։ 1893ին 9,987,100 քիլօ արտադրեցաւ հօն, մինչ 1892ին 7 միլիոն 680,169 քիլօ միայն եղած էր, և շերամատածներու թիւն ալ 141,487էն բարձրացաւ 148,971ի։ Ընդհակառակն, բացուած հունտին քանակութիւնն 227,156 ունկիէն իջաւ 222,012ի։

Այս վերջին իրողութիւնն կը հաստատէ Ֆրանսայի շերամադաստներուն այն գիտողութիւնը թէ իրենց քաղած աքանչելի բերքն արդիւնք էր կլիմայական պարագայից պայմաններու, և, գոնէ մինչեւ ցարդ, նշանակելի արդիւնք չէ տուած ֆրանսացի շերամադաստներուն երկու տարի առաջ յառաջացնել պարգեւի գլութիւնն։ Ուշագրաւ իրողութիւն մ'է որ մինչ Թուրքիոյ հիւսիսային գաւառք (Պրուսա, Նիկոմիդիա, Պիլէճիկ, Պանտըրմա,) շերամի հունտի մասին իրենց պէտքերուն բաւելու կարող կ'ըլլան, և մինչեւ իսկ մեծաքանակ հունտ ծախելու կը յաջողին, ի Ֆրանսա 1891էն ի վեր հնտահաններուն չափը պակսած է. զի 1891ին 998,476 ունկի հունտ հանած էին, մինչ անցեալ տարի 472 հազար 853 ունկիէ աւելի չհանեցին, այսինքն՝ գրեթէ կէս առ կէս պակսեցաւ Ֆրանսայի մէջ պատրաստուած շերամի հունտին քանակութիւնն։ Որովհետեւ ֆրանսական հունտերուն երկու-երրորդ մասն օտար երկիրներ ղրկուելու համար կը պատրաստուէր, այս նուազում ուրախալի է Թուրքիոյ համար. զի թէպէտ Ֆրանսայի մէջ բացուելու յատկացեալ հունտերը լաւ էին, բայց դուրս ղրկուածներն անպիտան բաներ էին։ Գէշ հունտէ ազատուելով մէկ կողմէ, լաւ հունտ իրենք արտադրելով միւս կողմէ, և ի վեր քան զամենայն, օտար երկիրներուն հունտ ծախելու կարող ըլլալով, Թուրքիոյ հնտահանք մեծապէս երախտապարտ են առ Պ. Բաստէօռ, զոր իրենց Բարերարը կը ճանչեն, կամ պէտք է ճանչեն։

Մետաքսագործութեան վիճակն վերջին ժամանակներս այնքան մխիթարական չերեւցաւ։ Գնոց անկումն որ ամեն արհեստագործութեան, ամեն առեւտրութեան մէջ զխտուեցաւ տահասարակ, չխնայեց նաև մետաքսն։ Արդէն նշանակեցինք 1893 մայիս ամիսէն ի վեր գիներուն իջնալը։ Բաց աստի, ֆրանսական մետաքսեայ գործուածներու խնդրանքը մեծապէս պակսած է։ Ֆրանսա մուծուած խամ նիւթի (չգործուած մետաքսի) քանակութիւնն անցեալ տարի 20,021,000 ֆր. պակսեցաւ, և արտածեալ նիւթն՝ 37,083,000 ֆր։ Այս նուազում մասամբ կրնայ վերագրուիլ Զուիցերիոյ մրցման, որոյ ճարտարութիւնն եւս քան զեւս ազդուապէս կը մրցի ֆրանսականին դէմ։ Անցեալ տարի Անգլիա մուծուած խամ նիւթի քանակութիւնն (1,463,731 անգլ. ոսկւոյ արժէքով) 48.7 % առաւելութիւն կը ցուցնէ 1892ին Անգլիա մուծուած խամ նիւթին վրայ։ Մետաքսագործութիւնն երբեմն շատ ծաղկեալ վիճակ ունէր Անգլիոյ մէջ, և Անգլիա մտնող խամ մետաքսին աւելնալն յուսալ կուտայ թէ մետաքսագործութիւնը նորէն պիտի բարգաւաճի հոն։ Բայց ընդհանուր կերպիւ խօսելով, 1893 տարւոյն մէջ յԵւրոպա մետաքսագործութիւնը նուազում կը ցուցնէ նախորդ տարւոյն հետ բաղդատմամբ. զի [illegible] վիճակի մէջ գտնուող մետաքսի թելին քանակութիւնն 1893ին 17,261,161 քիլօ էր, մինչ 1892ին 19,012,277 քիլօ եղած էր։ Բայց որովհետեւ 1891ին 15,669,975 քիլոյէ աւելի չէր եղած, 1893ին դարձեալ առաւելութիւն մը կայ։ Գիներուն անկման գլխաւոր պատճառ ըլլալ կը թուի մաքսերուն ծանրացման բերմամբ յԱմերիկա շատ մետաքսեայ կերպաս չղրկուիլը։ Գնոց անկման պատճառ եղան նաեւ շերամագործ ամեն երկիրներու մէջ անցեալ տարի բերքին առատութիւնն, և մետաքս արտադրող արեւելեան այն երկու մեծ երկիրներուն՝ Չինու և Ճարոնի յաջող դիրքն՝ արծաթին անկման պատճառաւ, (զի արծաթին աժննալուն շնորհիւ, իրենց մետաքսն ոսկւոյ փոխարէն ծախելով, աւելի մեծ քանակութեամբ արծաթ դրամի փոխարկած եղան իրենց ապրանքը) Մանաւանդ Ճարոնի մէջ մետաքսագործութիւնն արտասովոր թափ առաւ։ 1892ին Ճարոն 39,914,958 եէնի (տոլարի) փոխարէն խամ մետաքս արտածեց, մինչ 1888ին 28,783,800 եէնի արժէքով ապրանք հանած էր, և բաց աստի, Թաշկինակ, փուլար (foulard) և այլ գործուած նիւթեր դուրս ղրկեց 9,332,743 եէնի, մինչ 1888ին 2,057,699 եէն միայն կ'արժէին այս կարգի իր արտածումնք։ 1893ի թիւերն ևս թէպէտ վերջնապէս յայտնի չեն դեռ, բայց միւսներուն վրայ առաւելութիւն կը ցուցնեն։ Տարւոյս մէջ Ֆրանսայի մետաքսագործներու շահը պաշտպանող փարիզեան մամուլը բարձրաձայն գանգատեցաւ թէ ֆրանսական հրապարակը կ'ողողուի ճարոնական մետաքսներով, և իբրեւ դիւրին դարման, այս մասին ևս պահանջեցին մաքսապաշտպանութիւն, որ իրօք շերամի հիւանդութենէն աւելի վնասակար կրնայ ըլլալ Ֆրանսայի գեղեցկագոյն և հարստագոյն ճարտարութեանց միոյն։ Այս ֆրանսական լրագիրք, այժմեան Չինու և Ճարոնի պատերազմին առթիւ, կը յայտնեն թէ պատերազմն օգտակար կրնայ ըլլալ եւրոպացի շերամագործներուն։ Մեզ կը թուի թէ սխալ կարծիք մ'է այս. զի որպէս Եւրոպիոյ և Փոքր Ասիոյ մէջ, Ճարոնի մէջ ևս շերամարոյծք ըստ մեծի մասին կանայք և տղայք են, որք ըստ առաջնոյն պիտի աշխատին, զի պատերազմի գացողները կանայք և տղայք չեն, և մետաքսն ինքնին պատերազմի ժամանակ արգիլեալ նիւթոյ կարգին մէջ չըլլալով, մետաքսի արտածումն և [illegible] առաքումն ըստ առաջնոյն կրնան շարունակուիլ։

Դատելով Պ. Վինթըն Բայլարի մասնաւոր կարծիքներուն, նա կ'ըսէ իր վերջին տեղեկագրով թէ մետաքսագործութեան արդի նուազեալ երեւոյթն առժամանակեայ է լոկ։ Քանի որ ամեն տարի աւելի քանակութեամբ մետաքս կը խառնուի ուրիշ հիւսուածներու, քանի որ զուտ մետաքսէ կերպասներու գործածումը կ'ընդհանրանայ՝ աժննալուն և դիւրամաշելի ըլլալուն համեմատութեամբ, և Մաք Քինլիի մաքսերուն բարեփոխման ամերիկեան խնդրանքին նորոգուելուն շնորհիւ, տեղի կայ յուսալու թէ գիները պիտի բարձրանան աւելի կամ նուազ, կամ գէթ նոր անկում տեղի պիտի չունենայ։ Լինէ վերջին լուրեր կը ծանուցանեն թէ ամերիկեան Խորհրդարանին քուէարկած նոր մաքսացոյցը մետաքսի հրապարակին մէջ գործերը կերպարանափոխ ըրած է։ Կը հաշուուի թէ յԱմերիկա մուծուած մետաքսին վրայ մաքսերը թեթեւցած են հօթն միլիոն ֆր. ի չափ։

Միւս կողմէ, պէտք չէ մոռնանք թէ՝ արդի գիներով հանդերձ՝ շերամարոյծք աղէկ կը շահին։ Ուրեմն, մինչեւ իսկ եթէ գիներն այժմեան քանակութեան վրայ մնան, վհատելու պատճառ չկայ, և ամեն պատճառ կայ եռանդեամբ յառաջանալու այս պատուական արհեստ։ Շահերուն ընդհանուր ուղղութիւնն արդէն դէպ ի նուազում կը դիմէ։ Ծախքերը պակսեցնելով և արտադրութեանց քանակութիւնն աւելցնելով է որ մեծ շահերը կարելի կ'ըլլան գրեթէ ամեն տեսակ արհեստագործութեան ու վաճառականութեան մէջ։ Մետաքսագործութիւնն ևս չի կրնար բացառութիւն մ'ըլլալ այս ընդհանուր կանոնէ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՉԻՆՈՒ ԵՒ ՃԱՐՈՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՈՒԻ-ՃՈՒ, 25 Հոկտ. — Ճարոնցի զօրավար Նոզը, չսպասելով որ առտու ըլլայ, չորեքշաբթի գիշեր իր զօրաց մեծագոյն մասը փոխադրեց Եալու գետէն անդին։ Արշալոյսին, բովանդակ ճարոնական բանակը Ջուրին միւս կողմն էր, և հոն ամրացեալ դիրք մը կը բռնէր։ Թնդանօթներ, ձիեր և զօրքեր չուանով նետուած զինուորական կամուրջներուն վրայէն անցան առանց ո՛ և է արկածի։

Այն ատեն Սադօ գնդապետ, յառաջապահ գնդին գլուխն անցած, յարձակեցաւ Թշնամւոյն վրայ, որ Այ գետին աջ եզրին վրայ ի Ֆուզանկ ամրացած էր։ Միջօրէէն երկու ժամ առաջ սկսաւ կռիւն, և միջօրէէն ետքն ալ տեւեց։ Չինացիք աղէկ դէմ դրին, պայքարը խիստ եղաւ, բայց վերջապէս յաղթութիւնը Ճարոնցիներուն քով մնաց, և Չինացիք քայքայուն վիճակի մէջ նահանջեցին դէպ ի Քիու-Լիէն-Չէնկ։ Ճարոնցիք քանդեցին չինական ամրոցն, և դարձան միացան իրենց բանակին հետ։ Ամրոցին մէջ երկու հարիւր Չինացւոց դիակները գտնուեցան։ Վիրաւորելոց թիւն անյայտ է։ Չինացի սպայ մը որ գերի բռնուեցաւ՝ կ'ըսէ թէ ամրոցը կը պաշտպանէին չինական 18 վաշտք։ Չինացիք հետեւապէս շատ աւելի էին իրենց վրայ յարձակող ճարոնական ոյժէն։ Ճարոնցիներուն կորուստն է՝ մեռեալ կամ վիրաւորեալ՝ հինգ սպայ և 90 զինուոր։

Առաջիկայ կարեւորագոյն ճակատամարտին համար Նամակագա մարէշալ իւր բոլոր կարգադրութիւններն ըրած լմնցուցած է։ Ճարոնական գանդուան գունդք միահաղոյն յարձակում մը պիտի ընեն չինական բանակին վրայ, որ կը պաշտպանէ Մուգտէնի ճամբան։ Չինացիք արդէն այլ և այլ կողմերէ պաշարուելու վրայ են։ Հաւանական է որ շաբաթ օր արշալոյսին տեղի ունենայ սոյն վճռական ճակատամարտ։ Օդը լաւ է. զօրքերուն առողջութիւնը կատարեալ է, և ամեն ճարոնցի զօրական կը փափաքի գրաւել զՄուգտէն Կայսեր ընծայել իր ծննդեան տարեդարձին առթիւ։

* *

ԹՈՔԻՕ, 26 Հոկտ. — Նոյմ. 3էն առաջ (Ն. Տ.) որ Ճարոնի Կայսեր ծննդեան տարեդարձն է՝ զՄուգտէն գրաւելու և Ն. Վեհափառութեան ընծայելու գաղափարը մի կողմ թողուեցաւ իբրեւ անգործադրելի։ Ուի-Ճուէ մինչեւ Մուգտէն հեռաւորութիւնն է 130 մղոն, և ճարոնական բանակը, մինչեւ իսկ եթէ ընդդիմութեան չհանդիպի, հազիւ 13—14 օրէն կրնայ կտրել այս միջոց։ Կայսրն, երբ շատ առաջ իմացաւ որ իր զօրավարք այսպիսի խորհուրդ մ'ունին, պատուիրեց անոնց որ այն խորհուրդն ի գլուխ հանելու համար անպէտ վտանգի չենթարկեն բանակն, այլ ամեն բանէ առաջ քիչ կորուստով յաղթելու ջանացող ըլլան, և զօրաց հանգստեան ու դիւրութեան հոգ տանին ամեն բանէ աւելի։ (Սէնդրէլ Նիւզ.)

ՉԱՐԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Պաշտօնաւոր թէ անպաշտօն, ամեն Ռուս ամեն ժամ հետաքրքիր է նորագոյն լուրն առնելու Չարին հիւանդութեան վրայ։ Բժիշկներն օրն երկու անգամ տեղեկագիր կը հանեն, որ Լիվատիայէ ուղղակի կը հեռագրուի Փեթերսպուրկի Պաշտօնական Օրագրին տպարանն և անտի կը տարածուի Ռուսիոյ ամեն կողմ՝ նոյն թերթին Յաւելուածով։ Հետեւապէս, պաշտօնատար թէ անպաշտօն, ամեն Ռուս կը դիմէ Պաշտօնական Թերթին տպարանը, վայրկեան մը յառաջ իմանալու։ Մեծ բազմութիւն մ'իշտ դիզուած է տպարանին առջեւ, սպասելով Յաւելուածին։ Վերջին օրերս, լրագրին Տնօրէնութիւնն սկսաւ ձրի բաշխել Յաւելուածներն, եկած հեռագիրը տպարանին առջեւ փակցնել տալ։

Ի բաց առեալ Բէօզը Նիքոլայեւիչ և Միխայէլ Միխայէլովիչ մեծ-դուքսերն, որք Ռուսիայէն դուրս կը բնակին, կայսերական գերդաստանին ամեն անդամք և անդամուհիք այս պահուս ի Լիվատիա կը գտնուին, և հօնարդէն հասած պէտք է ըլլան Չարուհւոյն քոյրն ևս, Կալլէսի իշխանուհին՝ իր ամուսնոյն հետ, ինչպէս նաեւ Չարին քոյրը, Քոպուրկի դքսուհին։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Քափրիվի կոմսի վերջին գործն եղաւ ջնջել Պիզմարք իշխանի այն կարգադրութիւնն որով 1889ին Գերմանիոյ Կայսերական Պանքային արգիլուած էր դրամ փոխ տալ ռուսական արժէթղթերու վրայ։ Գերմանիոյ Նախարարութեան իբրաւամբ նախագահ է Կայսերական Պանքային։ Իւր Նախորդին կարգադրութիւնն ետ առաւ Քափրիվի այն նկատողութեամբ թէ այսպիսի արգելքի տեղի չէ մնացած՝ Ռուսիոյ հետ առեւտրական դաշնագրին կնքման և անտեսական բարւոք յարաբերութեանց վերահաստատման շնորհիւ, և բաց աստի, քաղաքական պատճառ ալ չկայ Ռուսիոյ պետական թուղթերուն դէմ այսպիսի բացառիկ ընթացք մը բռնելու, և ռուսական թուղթին համար փոխանակութեան սակին բարձրութեան պատճառաւ, տեղի չկայ նաեւ վախնալու որ Գերմանիոյ հրապարակը դարձեալ ողողի ռուսական արժէթղթերով։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ. — Առեւտրական խնդիրներ Դանուբի վրայ. — Աւստրիօ-Հունգարիոյ հիւպատոսն ի Պուքրէշ՝ տեղեկագիր մը հրատարակեց Ռումանիոյ վաճառականութեան վիճակին վրայ Սեպտ. ամսուն մէջ։ Ժամանակէ մ'ի վեր հոն կը տիրէ առեւտրական տագնապ մը, յորմէ ամեն տեսակ գործեր անխտիր կը տառապին։ Մեծաքանակ վաճառող տուներն ոչ կրնան ծախել ոչ ալ ապսպրանքներ կ'ընդունին, և տրուած հրամաններուն մէկ մեծ մասն ետ առնուած է գնորդներուն կողմէ։ Դուրսէն բերուած ապրանք անչափ քանակութեամբ են, ամենէն աւելի պիտանի ապրանքներէն զատ ոչինչ բերուած ըլլալով։ Ցադնային ծանրագոյն հանգամանքն է մեծ գործարաններու վրայ ըրած ձախող ազդեցութիւնն, որոցմէ ոմանք բոլորովին սնանկացան, կամ վճարումները դադրեցուցին դէպ ի վերջ Սեպտ.ի։ Երկրագործական մեքենայից վրայ տուրքն ևս կանգ առած է։ Սեպտ. ամսուն մէջ իսկ (այսինքն՝ այնքան կանուխ) սնանկութիւններու պատահին հաւանական ցուցակ մը որ ներկայ ամսուն մէջ և դէպ ի ձմեռ աւելի մեծ ձախողութիւններ պիտի պատահին։ Վաճառականներ, սեղանաւորներ և այլ գործատեարք, իրաց այս վիճակին առջեւ, ի Պուքրէշ ժողով գումարելով, մասնախումբ մը կազմեցին, ձեռնհաս իշխանութեան ուշադրութիւնն հրաւիրելու համար այն չարեաց վրայ որոցմէ կը նեղուի վաճառականութիւնն, որպէս զի Ռումանիոյ առեւտրական օրէնքին մէջ պէտք եղած բարեփոխումները շուտով ի գործ դրուին։

ՎՈԼԹԷՐԻ ծննդեան երկրորդ հարիւրամեակը Նոյմ. 9/21ին ի Փարիզ տօնելու խորհուրդ մը կայ։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ. — Պուլկար իշխանապետութիւնն առաջարկած էր 100ին 15 բարձրացնել Պուլկարիա մտնող անգլ. ապրանաց մաքսն։ Անգլիոյ մաքսային պատուիրակն հաւանած չըլլալով, իշխանապետութիւնը շատացաւ 100ին $12\frac{1}{2}$ յաւելումով մը, զոր կ'ուզէ ընել՝ ընթացիկ ծախքերը գոցելու համար միայն, իբրեւ տուրքի աղբիւր և ոչ թէ իբրեւ մաքսապաշտ դրութիւն։ Պատուիրակն 100ին $10\frac{1}{2}$ յաւելման հաւաներ է. Բայց իշխանապետութիւնն 100ին $12\frac{1}{2}$ը վերջին կէտ կը համարի, և ըստ այսմ ծանուցեր է միւս պատուիրակներուն։

ՍՆԴԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆՔ. — Փեթերսպուրկէ առ Թայմզ կը հեռագրուի Հոկտ. 26ին. — «Շահաղիտութեան առաջքն առնելու և թուղթ րուպլին անկումն արգիլելու համար եղած տնօրինութեանց կարգին մէջ, հրամայուեցաւ որ Փեթերսպուրկի Սակարանին մէջ ամեն ոք երբ պարտաւորուած է ոսկի գնել իւր գործին պէտքերուն համար, ամեն գործողութեան վերաբերեալ լիակատար տեղեկութիւն հաղորդէ ելմտական նախարարին։

«Պ. Վիթէ (ելմտական նախարարն) առաջարկեց օտար երկիրներէն բերուած չգործուած բամբակին վրայ մաքսն աւելցնել ոսկեդրամ 58 քաբիք, Կեդրոնական Ասիոյ բամբակի մշակողներն աւելի ևս պաշտպանելու համար օտար երկիրներու բամբակի մշակողներուն դէմ։»

* *

Օտեսսայէ ալ հետեւեալը կը հեռագրեն թուղթ րուպլին և ռուսական արժէթղթերուն վրայ.

«Շահաղիտութենէ զգուշանալու և ոսկի չգնելու համար ելմտական նախարարին ըրած ազդարարութիւնը շատ դժուարութիւն կը պատճառէ սեղանաւորական և վաճառականական ակմբոց մէջ։ Փեթերսպուրկի մէջ ևս այսպիսի հրաման մը հանուեցաւ, և ամեն մարդ պարտական է հնազանդելու։ Մեծ տուն մը, օտար երկրի մէջ իր թուղթով ոսկի գնած ըլլալով, կը վախնայ ոսկին ընդունելու։ Պ. Վիթէ այսօր ծանոյց թէ ոսկւոյ պահեստին նուազելուն վրայ սուտ լուրեր հրատարակուած ըլլալով, պէտք է գիտնայ հասարակութիւնը թէ Ռուսիոյ ելմտական պաշտօնատան և Պետական Պանքային ոսկւոյ պահեստն Հոկտ. 10/22ին 646 միլիոն րուպլ է. այն է՝ 37 միլիոն աւելի քան տարւոյս սկիզբը։»

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՉԱՐԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, 30. (Պաշտօնական. կէս գիշերէն 2 ժամ առաջ.) — Չարն արիւն թքնելը կը շարունակէ։ Այսօր քանիցս վրան դող եկաւ։ Մարմնոյն տաքութիւնն է 37.8։ Բազկերակ՝ 90։ Շնչառութիւնն աւելի դժուարացաւ։ Ախորժակն ոչինչ է։ Սաստիկ տկարութիւն կայ վրան։ Սրունքին ուռեցքը խիստ շատցաւ։

ՓԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, 31 Հոկտ. — (Պաշտօնական Տեղեկագիր. Միջօրէէն 2 ժամ առաջ.) Չարը քնացաւ քանի մը ժամ։ Արիւն թքնելն, որ առջի օրը շատ առատ էր, թեթեւապէս պակսեցաւ։ Ուրիշ փոփոխում չկայ հիւանդութեան վիճակին մէջ։

ՓԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, 31. — (Պաշտօնական. Երեկոյեան ժամ 7.) Չարն այսօր քիչ կերաւ։ Ձախ թոքին բորբոքումը (թոքատապը) կը շարունակէ։ Շնչառութիւնը խիստ դժուարացաւ։ Բազկերակը տկար է։ Ընդհանուր սաստիկ տկարութիւն։

ԼՈՆՏՈՆ, 31. — Կալլէսի իշխանն և իշխանուհին այս առտու Լիվատիա գացին։

— Վաւերական աղբիւր կը ծանուցանէ Ռէօյթէր թէ Չարեւիչին ամուսնութեան վերաբերեալ զրոյցք անհիմն են։ Արդի հանգամանաց մէջ, հարսնիք ընելու խօսքն անգամ չէ եղած։

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ

ՃԱՐՈՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ

ՇԱՆԿԱՅ. — Հոկտ. 26ի արշալոյսին, մարէշալ Եամակադա յարձակեցաւ Զունկ-Լիու զօրավարին հրամայած 16,000 Չինացիներուն պաշտպանութեան ներքեւ գտնուող Քիու-Լիէն-Չէնկ ամրացեալ քաղաքին վրայ։ Չինացիք ուժգին դիմադրութիւն չըրին։ Քաղաքը թողուցին Ճարոնցիներուն, որք գրաւեցին 36 խոշոր թնդանօթ, և անհագին քանակութեամբ ռազմամթերք և պաշար։ Չինացիներէն 200 հոգի սպաննեցան։ Վիրաւորեալներն իրենց հետ տարին։ Ճարոնցիներուն կորուստն է 93 հոգի մեռեալ և վիրաւորեալ։ — (Քաղաքականներուն մէջ արդէն տեսան ընթերցողք թէ Եալու գետին վրայ յաղթուելէն ետքը Չինացիք ապաստանած էին ի Քիու-Լիէն Չէնկ։)

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 31. — Նախարարաց խորհուրդը պաշտօնանկ ըրաւ զՊ. Ֆավէյ, առեւտրական նախարարութեան մէջ դիւանապետ։ Այս գործին վերաբերեալ թուղթերն ընդհանուր դատախազութեան յանձնուեցան։ Պ. Ֆավէյ ամբաստանեալ է չափազանց ծախքեր (.°) ընելուն համար։ (Կ'երեւի թէ գողութեան մէկ ուրիշ անունն է այս չափազանց փափուկ բացատրութիւն։)

ԴԱՆՈՒԲԻ ՎՐԱՅ

ՓԵՇԹԱ, 30. — Առեւտրական նախարարն Երեսփ. Ժողովոյ մատոյց Դանուբի վրայ պետական նպաստով վաճառական շոգենաւային ընկերութիւն մը հաստատելու ծրագիրն։

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Արդի Թերթօնը, ՏԺՕՈՑՆ ԱԼԶԻԿԸ, վաղը կ'աւարտի, և շաբաթ օրը կը սկսինք հրատարակել նոր վէպ մը՝ Չինական բարքերէ քաղուած

ՄԱՐԳԱՐԻՏՆԵՐՈՒ ԳԵՏԸ

[ԿԱՐՄԻՐ ՍԱՐԴԸ]

Հեղինակ Ռընէ տը Բօն Ժէ։

Չինեւճարոնական պատերազմին առթիւ՝ աշխարհի ուշադրութիւնը ծայրագոյն արեւելքի վրայ դարձած ըլլալով՝ շահեկան համարուեցաւ զուտ չինական, այլ յոյժ հետաքրքրաշարժ եւ սրտայոյզ վէպի մը հրատարակութիւնը, որ նորութիւն մըն է թերթօններու շարքին մէջ։

Չինացի զօրավար մը, Չէնկ Քի-Թոնկ, վէպին սկիզբը դրուած յառաջաբանով մը մեծապէս կը դրուատէ սոյն հեղինակութիւնը, իբրեւ ճշմարիտ արտայայտիչ չինական բարքերուն ու սովորութիւններուն։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Հալէպի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Պետրոս վարդապետ, ի պատասխանի Պատրիարքանի հեռագրոյն, հեռագրած է թէ Սիսի Կաթողիկոս Ամեն. Մկրտիչ Սրբազանի հիւանդութիւնը ծանր վիճակի մէջ է։

Ուսումնական Խորհուրդն իր շաբաթական նիստը գումարեց երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, ատենապետութեամբ Պերպէրեան Ռէթէոս էֆէնտիի և զբաղեցաւ իր օրակարգին վրայ գտնուած խնդիրներով։

Ուսուցչութեան ընտրելեայ քննիչ յանձնաժողովն ևս կը գումարուի այսօր։

Գումգաբուի Մայր եկեղեցւոյն առժամեայ քարոզիչ կարգուած է Երուսաղեմայ միաբաններէն Տ. Վրթանէս վարդապետ։

Ս. Էջմիածնայ Սինոդի անդամ Տ. Ներսէս վարդապետ Հայկազնեան Երեւանի մէջ ճաշած պահուն, յանկարծամահ եղեր է։ Հանգուցելոյն մարմինը Էջմիածին փոխադրուելով, թաղումը կատարուեր է Հոկտեմբեր 4ին։

Վերջերս եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւն ընդունող չորս եկեղեցականներէն երկուքը՝ Տ. Կիւրեղ Սրապեան և Տ. Մակար Պէրխուդարեան եպիսկոպոսները հայրապետական կոնդակով արտօնուեր են եպիսկոպոսական «Պնակէ» կրելու։

Թէեւ ծանուցուեցաւ թէ Տ. Յովսէփ եպիսկոպոս Ստեփանեան առաջարկուեր է Աստրախանի թեմին առաջնորդութիւնը, սակայն Ն. Գերապատուութիւն յայտներ է թէ այնտեղի կլիման իրեն չի յարմարելուն պատճառաւ, ինք նախամեծար կը համարի Ս. Խաչի վանքը քաշուելով՝ գրական աշխատութիւններով պարապիլ։

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՄԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

ԳԱՏԸՔԻՒՂ, 17 Հոկտ.

Անկէ քանի մը ամիս առաջ Արեւելքի մէջ «Երգրում և Կ. Պոլիս» խորագրով յօդուած մը երեւցաւ, որ գիւղիս Արամեան երկսեռ վարժարանի նկատմամբ մի քանի իրաւացի դիտողութիւններ կը պարունակէր։ Այն ատեն վարժարանին հոգաբարձութեան անդամներէն երկուքը իրենց ստորագրութեամբ պատասխանագիր մը ուղղած էին, որուն պարունակութիւնը սա էր թէ, այն վարժարանին մէջ մինչ այն թուականին իրեն պէս կարող հոգաբարձութիւն մը եկած չէր և իւր նախորդաց մինչեւ ցարդ ձեռք չբերած արդիւնքը իրենք մի քանի օրուան մէջ յաջողած էին ձեռք բերել, թէ տնօրէնին արժանիքը մինչեւ այն թուականին աքօղուած էր և այն քողը բառնալու պատիւն իրենց կը պատկանէր, և վերջապէս իրենց համամիտ գտնուողներուն դէմ խել մը կծու ակնարկութիւններով կը վերջացնէին իրենց գիրը։

Այնուհետեւ քանի մ'ամիսներ բոլորեցան և ի՞նչ եղաւ իրենց գործունէութեան արդիւնքը։ Վարժարանի որահներն ուր գրեթէ երկու տարի առաջ պարապ տեղ չկար (երկսեռ մանկտիք 300է աւելի էին) ամայացած են այժմ, եւ աշակերտաց ու աշակերտուհեաց թիւը հազիւ 120ի կը հասնի, իսկ մնացեալք մեծ մասամբ օտար վարժարաններ դիմած են, այնպէս որ գաղղիացի մայրապետներու դպրոցը հայկաբան դասատուի մը պէտքը զգալի եղեր է։ Թոշակներու հասոյթը որ երկու տարի առաջ իբր 4500-5000ի կը հասնէր՝ իջած է 1800 դրշ.ի։

Թաղ. Խորհուրդը որ մինչ այս թուականին իւր մէջէն մէկ երկուքին կողմանէ վարժարանի մասին եղած դիտողութիւններն ամենայն անտարբերութեամբ կ'ընդունէր (թերեւս կողմնակցութեան չարժառիթով), այս անգամ կ'երեւի թէ համոզուած է թէ պէտք է միջամտել, վասն զի [illegible] վերջապէս, հոգաբարձութեան անդամոց վրայ երկու անդամ ալ աւելցնել, որոց կողմանէ խնդիրը լաւ մը քննուելէ յետոյ հարկ տեսնուեցաւ վարժարանին տնօրէնը արձակել իր պաշտօնէն և նոր տնօրինութիւններ ձեռք կառնուին վարժարանն իւր այժմեան անկեալ վիճակէն հանելու համար։

Արդ, իրաց այս վիճակին պատասխանատուն ո՞վ է, վարժարանի հասոյթից նուազման երեսէն թաղ. սնտուկին կրած վնասները ո՞վ պիտի տուժէ, ազգային մանկտւոյն կորուսած ժամանակը և անոնց օտար յարկերու դիմելէ առաջ եկած բարոյական վնասը ո՞վ պիտի փոխարինէ։ Կը յուսացուի որ պատ. Թաղ. Խորհուրդը այս մասին հարկ եղած բացատրութիւնները պատրաստած է։

Գատըգիւղցի

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ. — Այտընի նահանգին Տէֆթէրտար անուանեցաւ Լաւրինէի նահանգին նախորդ տէֆթէրտար Բաղըշ պէյ, որ կատարեց օրինական երդումը։

Սանիյէ Միւթէմայիզի աստիճան տրուեցաւ փարոսներու վարչութեան թարգման Միհրան Միսաք էֆէնտիի։

Ականաւոր Օսմանեան պատուանշան տրուեցաւ Պալերմոյի Բուրբէխի իշխանին։

Երրորդ կարգի Օսմանեան՝ Տեղւոյ խմբագիր Պ. Հանրի տը Բալվիլի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ. — Վեհ. Սուլթանին բարձր նախագահութեամբ Քաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ կազմեալ արկածելոց նպաստամատոյց յանձնաժողովն 105,300 դրշի նպաստ մը բաշխած է Թաղապետութեան Բ. շրջանակին մէջ գտնուող 214 խեղճ կարօտելոյ, որք երկրաշարժէն վնասուած էին։ Բաշխուած նպաստներու ընդհանուր գումարն եղած է 2,055,838 դրշ։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը Ռումանական Աստղ պատուանշանի առաջին աստիճանը նուիրած է Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդականի օգնական Շէմսէտտին պէյի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանի գործածութիւնը,

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ կողմէ Եւրոպայէ բերուելիք երկրագործական շոգեշարժ մեքենաներն ինչպէս նաեւ կարագի պատրաստութեան յատուկ մեքենաները՝ կայս. Իրատէի մը համաձայն՝ մաքսատուրքէ ազատ պիտի մնան։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ժողովն այսօր արտասովոր կերպով ի նիստ պիտի գումարի։

ԽՈԼԵՐԱՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ. — Խոտինէի Թըրնովաճըք գիւղաքաղաքին մէջ Հոկտ. 17էն 18, առաջուան բռնուածներէն մէկ մահ։

— Պրուսայի քաղաքին մէջ Հոկտ. 17էն 18, չորս դէպք և առաջուան բռնուածներէն երկու մահ։

Պրուսայի Եէնիճէ գիւղին մէջ Հոկտ. 17ին քոլերայէ մէկ դէպք։ Թիմուրթաշ գիւղին մէջ Հոկտ. 16ին մահացու մէկ դէպք։

Քիրմասթիի մէջ Հոկտ. 16էն 17, դէպք ու մահ չէ պատահած։

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐ. — Ղալաթիոյ Գէորգ Պէյ խանը հաստատուած փաստաբան Մանուկ էֆէնտի ծրագիր մը մատուցանելով Բարձ. Մեծ-Եպարքոսին՝ տարեկան չորս-հինգ հարիւր հազար ոսկւոյ հասոյթի նոր աղբիւր մը ցոյց տուած է ելմտական գանձուն համար։ Այդ ծրագիրը յանձնուած է Պետական Խորհրդոյ, որ նկատողութեան առած է զայն։

ՊԻԹԼԻՍ նահանգին Մալազկերտ գաւառակին մէջ՝ կայս. Իրատէի մը համաձայն՝ զինուորական շէնք մը պիտի կառուցուի Համիտիյէ հեծելազօրաց գունդերուն համար։

Ի ՆՊԱՍՏ ԱՐԿԱԾԵԼՈՑ. — Հալէպի նահանգէն 33,737 դրշ. ղրկուած է ի նպաստ Կ. Պոլսոյ երկրաշարժէն վնասելոց։

— Իզմիրի քարանթինայի պաշտօնեայք 1155 և Պաղտատի ու Պասրայի քարանթինայի պաշտօնեայք ալ 3270 դրշ. նուիրած են։ Այդ գումար յանձնուած է Քաղաքապետութեան մէջ կազմեալ յանձնաժողովին։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհրդոյ մէջ յատուկ յանձնաժողով մը կազմուած է, որ հարկ եղած միջոցները պիտի որոշէ գաւառաց մէջ հրդեհներ մարելու գործը փութացնելու նպատակաւ։ Այդ յանձնաժողով շաբաթը մէկ անգամ ի նիստ պիտի գումարի և Ջրհանկիր զօրաց հրամանատար Զէչէնիի փաշա ներկայ պիտի գտնուի անոր խորհրդակցութեանց։

— Թէրսանէի գործարանաց մէջ կառքեր կը շինուին ջրհանկիր զօրաց համար, որպէս զի հրդեհի վայրերը փուծով համնին։ Կառքերու շինութիւնք կը կատարուին ընդ հսկողութեամբ Չէշնէլի փաշի։ Կառքերու ութին շինութիւնը մէկ քանի շաբաթէն պիտի աւարտի եւ միւսներն ալ հետզհետէ շինուելով պիտի յանձնուին։

ԶԱՐԻՆ ՀԱՄԱՐ.— Երեքշաբթի օրը, Ղալաթիոյ Հրէից Սինակոկային մէջ աղօթքներ կարդացուեցան Ռուսիոյ Կայսեր ապաքինման համար։ Քաղաքապետի տեղակալը ներկայ էր այս արարողութեան։

—Իզմիրի յունաց Այ-Փոթինի եկեղեցին մէջ անցեալ կիրակի աղօթքներ կարդացուեր են Զարին ապաքինման համար։ Ռուսական ընդհանուր հիւպատոսն՝ իր պաշտօնէից հետ՝ ներկայ գտնուեր է այս արարողութեան։

Քաղաքին յունաց Որբանոցի մատրան մէջ եւս աղօթքներ կարդացուեր են նոյն նպատակով։

ՔԱՐԱՆԹԻՆԱ.— Առողջապահական վարչութիւնը կը հաղորդէ այս առաւօտ, թէ Մարմարա ծովեզրէն (Քարա-Պիզայէն, առանց զայն մէջն առնելու, մինչեւ Թուզլա, այս վերջինն ալ մէկտեղ) եկող նաւերը երեքօրեայ սկսեալ տասնօրեայ քարանթինայի կենթարկուին Թուզլայի մաքրանոցին մէջ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ մամուլը, կըսէ Ստամպուլ, շնորհակալութիւն յայտնած է այն սիրալիր ընդունելութեան համար զոր Կ. Պոլսոյ մէջ գտաւ ռուս գիտնականներու պատուիրակութիւնը որ նախորդ շաբթուն մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս։ Այդ պատուիրակութեան պետն էր տեղակալ-գնդապետ Սրեմզէր, եւ իր ընկերներն էին տեղակալ Վառնէք, երկրաբան Անդրուսոֆ, կենդանաբան Օստրումոֆ եւ քիմիագէտ Լէպէտինցէֆ։

ԷՆԿԻՒՐԻԻ երկաթուղւոյ գծին երկու կողմը գտնուած տեղերու մէջ սերմի յատուկ ցորեններն աւրուած ըլլալով, երկաթուղւոյ ընկերութիւնն առաջարկած էր Պրուսայէն տասը հազար քիլէ ցորեն բերելով նոյն տեղերու երկրագործներուն կա՛մ ձրիաբար բաշխել եւ կամ փոխանակութեամբ, եւ յարած էր թէ այդ ցորենները ձրիաբար պիտի փոխադրէ։ Երկրագործական մասնագիտաց ժողովը, նկատողութեան առնլով այդ առաջարկն, որոշած է քննիչ մը ղրկելով այդ տեղերն ստուգել թէ իւրաքանչիւր գիւղ ո՛րչափ ցորենի պէտք ունի, ո՛րչափ ծախքի պէտք կայ, իւրաքանչիւր գիւղ երկաթուղւոյ կայարանէն ո՛րչափ հեռաւորութիւն ունի եւ ընկերութիւնը պիտի համակե՞րպի ձրիաբար մինչեւ Հայտար փաշա փոխադրել այն ցորեններն, որք երկրագործաց տրուելիք Պրուսայի ցորենին փոխարէն պիտի առնուին։

ՀՆՈՒԹԻՒՆՔ.— Կը յիշուի թէ վերջերս Սիդոնի շրջակայքը, քարայրի մը մէջ, մեծարժէք հնութիւններ գտնուած էին։ Կը ծանուցուի այժմ թէ Ճեզզին մէջ, ի Լիբանան, քարայր մը երեւան հանուեր է որ բազմաթիւ ու կարեւոր հնութիւններ կը պարունակէ։ Պէյրութի նահանգին առաջին ճարտարապետ Պեչէրա էֆէնտիի պաշտօն յանձնուեր է, յանուն կայս. կառավարութեան ներկայ գտնուիլ այդ քարայրին բացման ու հսկել հնութիւններուն վրայ որոնք ի վերջոյ կայս. թանգարանը պիտի ղրկուին։

ԹԷՆՊԷՔԻԻ մենավաճառի ընկերութեան վրայ հետեւեալը կը հրատարակէ Ստամպուլ իր երեկի թուոյն մէջ.

Գերմանական լրագիրներէն ոմանք բոլորովին սխալ տեղեկութիւններ հրատարակած էին Թէնպէքիի ընկերութեան վրայ։ Կրնանք ըսել թէ վարչական խորհուրդը այդ պահուս ծրագիր մը կուսումնասիրէ որուն համեմատ ծխախոտի Րէժին պիտի յանձնուի Թէնպէքիի վաճառումը Թուրքիոյ այլ եւ այլ նահանգներուն մէջ։ Այդ պարագային մէջ, այս վաճառումն այսուհետեւ պիտի կատարուի Րէժիի գործակալներուն միջոցաւ, եւ այս կերպով՝ Թէնպէքիի ընկերութեան յատուկ պաշտօնէից խումբ մը պահելու պէտք չի մնար։ Վարչական խորհուրդն իրաւամբ կը խորհի որ գաւառաց մէջ Րէժիի պաշտօնէից կազմակերպութիւնը գերազանցապէս յարմար է թէնպէքիի վաճառման համար։

Եթէ այս կարգադրութիւնը ընդունուի երկու վարչական խորհուրդներուն կողմէ, թէ՛ Րէժիի եւ թէ Թէնպէքիի ընկերութիւններն ալ պիտի օգտուին։ Առաջինը երկրորդէն պիտի ստանայ համեմատական գումար մը, եւ երկրորդը պիտի պակսեցնէ իր ընդհանուր ծախքերը բաւական կարեւոր գումարով մը, որ ի վերջոյ, բաժնետէրերուն պիտի մնայ։

Ինչպէս կը տեսնուի, ծխախոտի ու Թէնպէքիի ընկերութիւնները միացնելու խնդիր չիկայ բնաւ։ Թէնպէքիի վարչական խորհուրդն ու տնօրէնութիւնը բոլորովին անջատ պիտի մնան Րէժիէն որ իրապէս, թէնպէքիի շահագործման ընկերութիւն մը պիտի դառնայ։

Ըսենք նաեւ թէ, պարսիկ կառավարութեան եւ Թէնպէքիի ընկերութեան միջեւ կնքուած պայմանագրին պայմանաժամն աւարտած ըլլալով, ընկերութիւնը այսուհետեւ իրեն պէտք եղած թէնպէքին ինք ուղղակի թէնպէքիի տէրերէն պիտի առնէ եւ այս կերպով տարեկան հարկի մը վճարումէն ազատ պիտի ըլլայ, որով դարձեալ կարեւոր խնայողութիւն մը։

ԿԵՂԾ ԲՐՈՄԷՆՆԵՐ.— Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է Պօրսայի քարտուղար Սեֆլիանոսն եւ այն լուսանկարիչն որք կեղծ բրոմէններու խնդրոյն մասին ամբաստանուած են։

ԳԱՅՍԵՐԻԻ գաւառին Տէֆթէրխանէի պաշտօնեայ կարգուած է Հիւանի էֆէնտի, Տէֆթէրխանէի պաշտօնեայ Հալիտապատի, եւ իրեն յաջորդած է Գայսէրիի պաշտօնեայ Մէհմէտ Նէհատ էֆէնտի։

ՍԸՎԱՅԻ քաղաքին մէջէն անցնող գետակին վրայ կամարով պիտի գոցուի, որովհետեւ վրան բաց մնալով հանրային առողջութեան կը վնասէ։

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ թոշակ յատկացուած է Այտընի նահանգին նախորդ Տէֆթէրտար Րէֆիգ պէյի։

ՈՒՍՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒ փոխադրութեան յատուկ շոգենաւերու մէջ ապանեխիչ գործիներ պիտի գտնուին։

ՊԱՅԱԶԻՏ գաւառին կողմերն ասպատակող Թիմուր անուն աւազակն, որ Քերիմ աւազակին ընկերներէն է, անձնատուր եղած եւ ներողութիւն խնդրած ըլլալով, իր այս դիմում ընդունուած է՝ անհատական իրաւանց դատը տեղի ունենալու պայմանաւ։

ՆԵՐՈՒՄ.— Աղիզ անուն անձ մը, որ մարդասպանութեան համար ցկեանս բերդարգելութեան դատապարտուած էր եւ տասնըչորս տարիէ ի վեր Պալըքէսէր բանտարկուած էր, հիւանդոտ ըլլալով՝ բարձրագոյն ներման արժանացած է, սակայն անհատական իրաւանց դատը տեղի պիտի ունենայ։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ փորձութեան հաշւոյն Լոնտոնի մէջ շինուած շոգենաւերէ երկրորդն ալ Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանած է։ Այդ շոգենաւ, որուն անունը Հայտար Փաշա գրուած է, նախապէս բերուած Ֆէնէր Պաղչէ շոգենաւին նման է։ Մեքենան 99 ձիու ոյժ ունի եւ շոգենաւը 121 տակառաչափ տարողութիւն։

ՀԱԼՔԱԼԸԻ երկրագործական վարժարանը բացուած է եւ յառաջիկայ շաբաթ օր դասախօսութիւնք պիտի սկսին։

ՄՈՒՂԼԱ (Այտըն) գաւառակին մէջ պատահած ողողումէն առաջ եկած վնասը 15,000 ոսկիի չափ կը հաշուի։ Ողողման երկրորդ օրը տեղացող խոշոր կարկուտներ շատ մը ոչխարներու կորստեան պատճառ եղած են։

ԿԵՂԾՄԱՇԿԻ ՊԱՏՈՒԱՍՏԸ.— Եէնիգիւղի մէջ ալ կեղծմաշկի դէպք մը պատահած է, Պետական Խորհրդոյ դերնախագահ Էքրէմ պէյի զաւակը քանի մը օրէ ի վեր բռնուած է այդ հիւանդութենէն։ Քաղաքապետ Րըֆաթ փաշայի յանձնարարութեամբ՝ Տօքթ. Նիքօլ կը դարմանէ զայն Տօքթ. Ռուի շիճուկին ներարկումովը եւ գոհացուցիչ գտած է տղուն վիճակը։

ՋՐՀԱՆԿԻՐՔ.— Ոստիկանութեան նախարարութիւնն որոշած է որ յետ այսօրիկ Սկիւտարի եւ Վոսփորի ասիական եզերքներուն վրայ երբ հրդեհ պատահի, միայն Բ. Դրան, կայս. անձնական Գանձուն պաշտօնատան, Ոստիկանութեան Դրան, Թնդանօթարանի ինչպէս նաեւ Քաղաքապետութենէն արտօնուած ջրհանները եւ Խումպարխանէի ջրհանն, որ իրեն համար յատուկ նաւակ մը ունի, երթան։ Գատըգիւղի կողմերը գտնուած ջրհաններն այս կողմերը չանցնին։

ՀԻՃԱԶԻ կուսակալ Հաճի Հասան փաշայի ընտանիքն երեկ Հիճազ ուղեւորեցաւ, նոյնպէս նահանգին ոստիկանապետ Իպրահիմ էֆէնտին։

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ գործակատար Պ. Տիմիթրոֆ երեկ Պէօյիւքտէրէէն Բերա փոխադրուեցաւ։

ՊԷՕՅԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷԻ մէկ գիւղին ոչխարաց մէջ ծաղկախտ երեւան եկած ըլլալով, հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են։

ԱՏԱՂՁ.— Հոկտ. 1էն մինչեւ 19, Սեւ ծովէն 140 նաւեր եկած են ատաղձ բեռցած։

ԷՏԻՐՆԷԷՆ կը գրեն թէ շաբաթէ մը ի վեր գեղեցիկ օդեր կընէ։ Արմտեաց առեւտուրը այնչափ բանուկ չէ։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ նահանգին վերաքննիչ ատեանի ընդհանուր դատախազը, կըսէ Հագիգաթ, տեղեկագրած է Դատական նախարարութեան թէ Մալաթիոյ նախնական դատարանին նախորդ անդամներէն Իպրահիմ էֆէնտի կաշառակերութիւն ըրած է եւ աւազակներն ու ոճրագործները պաշտպանած է եւ թէ նոյն դատարանին անդամներէն Սարգիս էֆէնտի, որ հարցաքննիչ դատաւորի պաշտօն կը վարէ, օրինաց հակառակ բանտարկութիւններու պատճառ եղած է։ Նախարարութիւնն հրահանգ տուած է նոյն ընդհանուր դատախազին՝ դատաստանի ենթարկել այդ երկու պաշտօնեաները։

ԲԵՐԱՅԻ նախնական դատարանն երեկ դատեց Յունաց նախորդ Պատրիարքին անձնական քարտուղար Սանի Քօյթի էֆ.ն որ Պէշիքթաշի Փաշա Մահալլէի յունաց եկեղեցւոյ քարոզիչ Տ. Եվանթոսէն 5 ոսկի եւ 600 ոսկինոց մէկ մուրհակն առած էր զինքը Բերաթի մետրապոլիտ կարգել տալու խոստմամբ։ Սանի Քօյթի էֆէնտիի ամբաստանութիւնը հաստատուած ըլլալով, դատապարտուեցաւ չորս ամսուան բանտարկութեան, առած ստակն ու մուրհակը ետ տալու եւ առած ստակին մէկ քառորդն իբրեւ տուգանք հատուցանելու։

ԱՏԱՆԱԷՆ կը գրեն թէ բամպակի գիներն այս տարի շատ ինկած են բաղդատմամբ նախորդ տարւոյն, որովհետեւ մշակողք հոգ չեն տանիր լաւ տեսակ բամպակ հասցնելու։

ՊՕՆԿՕՎՍԿԻ ՓԱՇԱ, որ ժամանակէ մը ի վեր Պրուսա կը գտնուէր, Իզմիտ գացեր է, հոն քարանթինա սկսելիք նոր զինուորաց համար ապանեխական միջոցներ ի գործ դնելու պաշտօնով։

ԵԷՄԷՆԻ նահանգին մէջ զինուորական բժիշկները պիտի կատարեն ծաղկի պատուաստը, որուն համար ասկից պատուաստի հիւթեր պիտի ղրկուի։

«Քիմիական յոյժ բազմաթիւ տարրալուծումներ ընելով մեր հրապարակներուն մէջ ծախուած քոնեակներուն վրայ, օգտակար կը կարծենք մասնաւոր յիշատակութիւն մը ընել Մ. Ն. Միքիօթի քոնեակին համար որ նշանաւոր է ճշմարտապէս գերազանց յատկութեամբը իր ալքոլին տեսակէտով որ ուղղակի կը հանուի աղէկ գինիէ մը։ Մեր տարրալուծումներն ու քննութիւնները Պ. Ն. Միքիօթիի երեք տեսակ քոնեակներուն վրայ, թոյլ կուտան մեզ յայտարարել թէ այս երեք տեսակները պատրաստուած են գինւոյ ալքոլէ եւ զերծ են արհեստական ալքոլէ։ Գալով այն տեսակին զոր Պ. Ն. Միքիօթի առաջնակարգ կանուանէ, իր գերազանց յատկութիւնները կը պարտի մանաւանդ իր անուշ հոտին որ հետեւանքն է այն գինիին գերազանց յատկութեանը որ ծառայած է անոր պատրաստութեան եւ հինութեանը։ Իբրեւ ընդհանուր հետեւութիւն կրնանք կանխաւ յայտնել թէ Պ. Ն. Միքիօթիի «Արեւելեան քոնեակ» ըսուած քոնեակը իրաւի պատուական է եւ պատիւ կը բերէ արեւելեան արհեստագործութեան, ուստի հասարակութիւնը կրնայ գործածել զայն կատարեալ վստահութեամբ։ Ստորագրեալ Տօքթ. Ք. ՍԻՆՏՐՕՍ ճարտարագէտ. քիմիագէտ վկայեալ Զուրիխի համալսարանէն ու բազմարուեստեան վարժարանէն»։ Ստորագրեալ ԲԻԼԻ ԱԲԷՐԻ Երդուեալ փորձ քիմիագէտ՝ Զ. շրջանակի Քաղաքապետութեան ու Պերայի, Աւստր.-Հունգարական եւ Հելլենական հիւպատոսարաններուն, անդամ կայս. բժշկական ընկերութեան եւ Պոլսոյ դեղագործներու ընկերութեան, Փարիզի առողջապահական, բժշկական եւ քիմիագործական ընկերութեանց եւայլն։

Կ. Պոլիս 17 սեպտ. 94 155

ԱՐԴԷԶԵԱՆ ՀՈՐԵՐ

Առաջին Արդէզեան հորերը բնականապէս ներկայեցին գործադրութեան դժուարութիւններ, մինչեւ վերջին ատեններս ոչինչ յառաջդիմութիւն եղած էր, բայց 1818 թուականին, «Ֆրանսական ճարտարութիւնը քաջալերող ընկերութիւնը» մըրցում մը բացաւ որ հետզհետէ արտադրեց հոր փորելու արհեստին յատուկ յոյժ շահագրգիռ տեղեկագրութիւններ։ Ընդհանուր շարժում մը զրաւեց բոլոր ճարտարագէտներն եւ ընդհուպ, ինչպէս յաճախ գիտական խնդրոց մէջ, գործնականը յաջորդեց տեսականին եւ այսօր այս տեսակ ձեռնարկութիւնք չեն ընծայեր այլ եւս դժուարութիւններ որոց դիւրութեամբ յաղթել չըլլայ անհնար։

Առաջին պեղումները կը կատարուէին խիստ փոքր տրամագծի վրայ, յետոյ աւելի մեծ տրամագծով հորեր փորելու փորձ եղաւ բազմաթիւ ճիգերով, եւ այսօր կը բանան, մէկ անգամէն, հորեր որք կը հասնին 4 եւ նոյն իսկ 5 մեդր տրամագծի։

Այս տեսակ աշխատութեանց մէջ դժուարութիւնք կը կայանան սիւնակի շարժմանը մէջ այն խողովակոյ որք միշտ պէտք է որ ներքեւ իջնեն անդադար, զերծ պահելու համար բոլոր պատերը կծողութենէ։ Այս սիւներն են բաւական ծանրութեամբ եւ պէտք է շարժին մեծամեծ զգուշութեամբ։ Այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար պէտք է գոցել սիւներուն վարի մասերն, այնպէս որ տեղափոխուած ջուրն որ հետզհետէ զգալապէս կը ժողովուի խողովակներուն մէջ՝ որքան ժամանակ դէպի վար մղի, կը հաւասարակշռէ իրենց ծանրութեան։ Ընդհանրապէս սիւնը կը ձգտի բարձրանալ դէպի վեր, բայց կը ջանան վար իջեցնել ծանրաբեռնելով ձուլածոյ երկաթի կտորներով եւ կամ այն խողովակոց մէջ բաւական մեծ քանակութեամբ ուրիշ որ եւ իցէ ծանր մարմիններ դնելով։ Երբ Արդէզեան հորերը չըլլան այնչափ խորունկ եւ նուազ կարծր խաւերու մէջ բացուած, երբեմն կը գործածեն նաեւ երկաթէ պարզ խողովակներ որոց վարի ծայրին վրայ հաստատուած է գայլիկոնի բերան չեղը մը եւ քիչ մը վերոք բաւական թուով ծակեր կը գտնուին ջուրը դիւրաւ ներս ընդունելու համար։ Հոր փորելու այս եղանակը օգտակար եղած է մանաւանդ Ափրիկէի մէջ վայրկենապէս հորեր պատրաստելու գործողութեանց համար։

* * *

Մինչեւ հիմա, ապարանեւ, արդէզեան գլխաւոր հորերուն մէջ, հռչակաւոր կը նկատուին Կրընէլի եւ Բասի արդէզեան ջրհորներն ի Փարիզ։

Կրընէլի հորին բացումն, սկսուած 1833 նոյեմբեր ամսոյ մէջ, եօթ տարի եւ երեք ամիս վերջը, 1841 փետր. 26ին աւարտած է, վասն զի ճարտարագէտ Միւլօ, այս յանդուգն աշխատութիւնը ստանձնելով, չկրցաւ պէտք եղած գործիներով սկսիլ, մանաւանդ իբրեւ շարժիչ զօրութիւն կը գործածէր ձիերով լծեալ մեքենայ մը որ յաճախ նորոգութեան կը կարօտէր, այնպէս որ միշտ պէտք կը զգար կասեցնել աշխատութիւնը զանազան պատահարաց դէմ. այսու հանդերձ նոյն իսկ այս օրուան կատարելագործեալ միջոցներով անկարելի է գուշակել այս տեսակ ձեռնարկութեանց վերջնական յաջողութիւնը։ 1835 թուականին ծանր չերփ մը ինկաւ հորին յատակը— որ 400 մեդր խորութիւն ունէր այն ատեն— եւ պէտք եղաւ 15 ամիս անդադար աշխատութիւն մաս առ մաս հորէն դուրս հանելու համար։ Կրընէլի հորը 547.60 մեդր խորութիւն ունի։ Ջուրը—որոյ բարեխառնութիւնը կը հանէ 82º—կը բարձրանայ 33.50 մեդր գետնէն վեր ձուլածոյ հօյակապ սիւնի մը միջոցաւ որոյ բարձունքէն կը թափի շրջակայ աւազանաց մէջ, ի սկզբան, 24 ժամու մէջ, այն հոր կը հայթայթէր 900 մեդր խորանարդ ջուր։ Բոլոր այս արդիւնք, Հէրիքար-տը-Թիւրիի 1840 ապրիլ 8ին ներկայացուցած տեղեկագրին մէջ խիստ ուղանչելի ճշդութեամբ նախագուշակուած եւ բացատրուած էին։

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱԼՖՕՒՕ ԵՂԲԱՐՔ

ԲԵՐԱ, Մեծ Փողոց, Թիւ 345

Գալֆօուօ եղբարք պատիւ ունին ծանուցանել հասարակութեան թէ բերել տուած են Փարիզէ եղանակիս ամէն գեղեցիկ նորաձեւութեանց ճոխ մթերք մը, կանանց զգեստուց համար մետաքսեայ միապաղաղ կերպասներ, բուրդէ եւ մետաքսէ հիւսուածքներ նոր նկարներով, թաւիշներ, պլիշներ եւ կերպասներ եւ ուրիշ շատ նիւթեր բարձր նորաձեւութեան։

Այս վաճառատունը ի վաղուց ծանօթ, հասարակութեան վստահութիւնը գրաւած եւ ապրանքներուն գեղեցկութիւնը ընդհանուր համբաւ վայելած է։ Ապրանքներուն ճաշակին ու տեսակին ամէն հոգ տարուելով հանդերձ՝ վերջին աստիճան աժան գին որոշուած են։

163 ՈՐՈՇ ԳԻՆ 2—20

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ՏԷՄ. ԾԱՆԷԹԹՕ ՈՐԴԻՔ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ, Եէնի-Խանին Խաւը

ԱԼԷՔՍԻԱՏԷՍ ԽԱՆ ԹԻՒ 3

Տիմիթրաքի էֆէնտի Ծանէթթօ Որդիք դրամատունը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ ամենամեծ գաղտնապահութեամբ եւ պատուաւորութեամբ պիտի կատարէ ամէն հրամաններ մեր հրապարակին պօրսային համար, այսինքն,

Գնում եւ վաճառում Օսմ. պարտաթղթերու

» » քոնսոլիտէի Ա. Բ. Գ. Դ. սէրիի

» » Րէժի

» » Օսմանիէ

Կ'ընդունի նաեւ օտար երկրէ հեռագրական հրամաններ պօրսայի գործերու ամենականխապէս նամակով համաձայնելէ յետոյ, կ'ընդունի նաեւ հրամաններ Լոնտոնի, Փարիզի, Պերլինի եւ Վիէննայի հրապարակներուն համար, կանխիկ կը գնէ եւ կը վաճառէ ամէն արժէթուղթ, կը զեղչէ կտրոններ եւ զանազան վիճակահանութիւններէ ելած արժէթուղթեր, Արեւել. Ռումելիի երկաթուղեաց տարեկան վիճակահանութիւններուն համար բրամներ կը ծախէ. արժէթուղթերու փոխարէն փոխատուութիւն. ձրիապէս կը ստուգէ ամէն վիճակահանութեան թուղթ եւ կուտայ ամէն անհրաժեշտ տեղեկութիւններ։

Փափագողները կրնան դիմել դրամատան գրասենեակը, ինչպէս նաեւ օտար երկրի մէջ փափագողները կրնան նամակով համաձայնիլ։

Դիմել Ղալաթիա առ Պ. Տէմ. Ծանէթթօ Որդիք, Ալէքսիատէս խան, թիւ 3։

152 5—26

ՅԱԿՈԲ ԱՐԱՊԵԱՆ

ՊՍԱԿԱՒՈՐ ԵՒ ՎԿԱՅԵԱԼ ՎԻՐԱԲՈՅԺ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՓԱՐԻԶԻ

Հաստատուած ի Բերա, Բասամ Անագօլի, այրած Ֆրանսական Թատրոնին դիմաց։ Ամէն օր կ'ընդունի իրեն դիմողները։ Չափաւոր պայմանք։ Երաշխաւորեալ խնամք։ Ի Փարիզ, ատամնաբոյժի վկայականն ստանալէ ետք, երկու տարի եւս իր արհեստն ի գործ դրած է հոն։ 125 16—26

ԹՕՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿ.

Մօրէլլօ շոգենաւը, Նաւապետ Ռայս, ընդհանուր վաճառքով Հուլէն հոս կ'սպասուի յառաջիկայ շաբաթ օր, ամսոյ 3ին։ Իպրօ շոգենաւը, նաւապետ Ուայթմըն, ընդհանուր վաճառքով Հուլէն մեկնած է ամսոյ 1ին եւ 13ին հոս կ'սպասուի։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ 10,000,000 անգլ. ոսկի

Կեդրոնատեղի Ղալաթիա

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Ի ՊՈԼԻՍ

Հավիւրէկէ փողոց, Թօփալ խան

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ Ի ԲԵՐԱ, ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 190

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ Ի ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ Ի ՓԱՐԻԶ

Մասնաճիւղեր

Ատալիա
Ատանա
Այտըն
Հալէպ
Աղեքսանդրիա
Ադր. Պոլիս
Էնկիւրի
Պաղտատ
Պէրութ
Պրուսա
Դամասկոս
Դենիզլի
Լառնաքա
Գահիրէ
Լիմասօլ
Մերսին
Նազիլլի
Նիկոսիա
Ուշաք
Փիլիպէ
Բօր-Սայիտ
Ռուսճուք
Սելանիկ
Սամսոն
Իզմիր
Սոֆիա
Տրապիզոն

Պարտամուրհակներու եւ արժէթուղթերու յանձնման փոխարէն ստակ փոխ կը տրուի որոշ պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշւով։

Դրամազեղչ արժէթուղթերու։

Հանում փոխանակագրերու, չէքերու, պարտամուրհակներու եւ հեռագրական հրամանագրերու Թուրքիոյ եւ արտասահմանի գլխաւոր քաղաքներուն վրայ։

Բացում ընթացիկ հաշիւներու, պահպանում արժէթուղթերու եւ արժէքաւոր նիւթերու։

Գանձում կտրոններու, արժէթուղթերու՝ Թուրքիոյ եւ արտասահմանի վրայ։ Վաճառում եւ գնում դրամներու։

Օսմ. կայս. Պանքան կ'ընդունի դրամական աւանդներ որոշ պայմանաժամով եւ հետեւեալ հաստատ տոկոսի ակնկալով.

Տարին 2½ % մէկ տարուան պայմանաժամով աւանդի համար.

Տարին 1½ % վեց ամսուան պայմանաժամով աւանդի համար.

Տարին 1 % երեք ամսուան պայմանաժամով աւանդի համար։

ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ կը ստանձնէ բոլոր վերոյիշեալ գործողութիւնները եւ բաց ասոր փոխատուութիւններ կ'ընէ ապրանքներու վրայ եւ ապրանքներ կ'ընդունի իբր աւանդ։

Բերայի գրասենեակն ալ կը կատարէ Պանքայի բոլոր այս գործողութիւնները բաց ի ապրանքներէն։ Ասկից զատ, օրուան գինովը կը ծախէ եւ կը գնէ՝ անմիջական յանձնումով, վիճակահանութեան զանազան թուղթեր, ինչպէս, Փարիզ քաղաքին պարտամուրհակներ, օսմանեան պարտամուրհակներ, հելլենական պարտամուրհակներ, Բանամայի պարտամուրհակներ, եւ այլն եւ այլն։

ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ եւ ԲԵՐԱՅԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ կը ծախեն նաեւ օսմ. պարտամուրհակներու բրօմէսներ, եւ արժէթուղթեր կ'ընդունին, ընթացիկ հաշւով, մինչեւ 50 օսմ. ոսկի, տարին 3½ տոկոսով։

ՊԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Հոկտ. 20/1 Նոյ. 1894

Այսօր, Լատինաց Ամենայն Սրբոց տօնին պատճառաւ Ղալաթիոյ Պօրսան գոց է։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ 31 Հոկտ.		
Քոնսոլիտ Օսմ. B Կնիկ. Ֆր.	——	—
» » C » »	28	15
D (Բացուած) »	25	40
(Գոցուած) »	25	55
Ռումելիի Երկաթուղի »	123	—
Բրիորիդէ »	471	87
Մաքսային Պարտաթուղթ »	——	—
Օսմանիյէ »	——	—
Րէժիի Բաժնեթուղթ »	467	50
Պանք Օթոման (անուանակն.) »	666	87
Ռանթ Ֆրանսական 3 % »	101	60
» » 3½ % »	108	12
» Իտալական »	84	25
Քրէտի Լիոնէ »	751	25
Քրէտի Ֆոնսիէ »	898	75
Քոնդուար տ'Էսքոնդ »	527	50
Սուէզի Բաժնեթուղթ »	2947	—
Եգիպտական Միացեալ »	525	—
Չէք Լոնտոնի վրայ »	25	125
ՎԻԷՆՆԱ 31 Հոկտ.		
Ռումելիի Երկաթուղի Ֆիորին	65	70
Օսմ. Րէժի »	229	50
Փոխանկ. Լոնտոնի վրայ ի տես	124	80
« Փարիզի » »	49	52

ԼՈՆՏՈՆ 31 Հոկտ.		
Քոնսոլիտ Օսմանեան A Ա. Ո.	61	25
» » B »	43	75
» » C »	27	87
D (Բացուած) »	25	25
(Գոցուած) »	25	25
Օսմ. Փոխ. 1891ի 4 % Երաշխաւորեալ.	97	25
» » 1894 3½ % Եգպ. Հրկ.ով	101	75
Պանք Օթոման (վճարեալ) »	16	62
Այտընի Երկաթուղի »	12	—
Միացեալ Եգիպտական »	101	25
Առանձնաշնորհեալ »	——	—
Անգլ. Քոնսոլիտէ »	101	75
Ռանթ Հելլենական 5 % »	30	50
» » 4 % »	33	—
Պուլկար. Փոխառ. 6 % »	86	50
» » Նոր 6 % »	99	25
Փոխանկ. Փարիզի վրայ 3 ամիս	25	300
ՊԵՐԼԻՆ 31 Հոկտ.		
Օսմ. Փոխառութիւն 1888ի Մարք	99	—
Ռումելիի Երկաթուղի »	109	80
Անատոլուի Երկթղ. ¼ Պրթղթ. »	93	40
Փոխանկ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	20	315
» Փարիզի » 2 ամիս	80	80
Մակեդոնիոյ Երկաթուղի	60	50

ՓԱՐԻԶ, ՓՈՔՐ ՍԱԿԱՐԱՆ 31 Հոկտ.

Օսմանեան Քոնսոլիտէ D. Սէրի	25	46
» Երկաթուղի	——	—
» Րէժի	——	
Մաքսային Պարտաթուղթ	——	—
Բրիորիդէ	——	—
Պանք Օթոման	667	50
Եգիպտական Միացեալ	——	—
Ֆրանսական Ռանդ 3 %	101	57

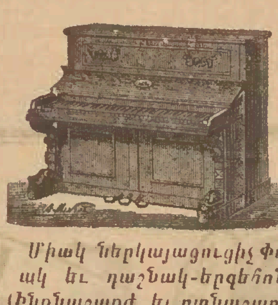

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ԴԱՇՆԱԿԻ ԵՒ ՆՈՒԱԳԻ

Երաժշտական գործիներ եւ լարեր. Վաճառատուն 1889ին հիմնուած Նախկին դաշնակարար

Ե. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԷՐԱՐ տան

Միակ ներկայացուցիչ Փարիզի ՔԼԱՅՑՆ տան. Դաշնակ եւ դաշնակ-երգեհոն. Փարիզի ՔԼԱՎՕ տան (Ինքնաշարժ եւ ոտնաշարժ դաշնակներ. Փարիզի ՎԻԼԴ տան ՊՈՒԱՍՕ տան [Թիւ 1, նոր մօտէլի համար] Միակ աւանդապահ Լայբցիկի ՀՕԼՑՎԷՅՍԻԿ տան։ 136 Բերա Մեծ Փողոց 136. Մթերանոց դաշնակներու եւ գործատուն նորոգման 32, Մեծ Բարմագ-Գաբու փողոց, 32։ Մասնաճիւղ եւ գործարան ի Պէշիքթաշ Ագիզիէ փողոց Թիւ 9 եւ 53. Վաճառում, գնում, փոխանակում, վարձում, յարդարում, նորոգում։ Երգեհոն, առմոնիկ, առմոնիֆլիւդ։ Պատրաստութիւն ֆրանսական ու ամերիկեան։ Արտօնագրեալ արմոնիֆոնք. Պատրաստութիւն ֆրանսական. Թերթ դարձնող զրակալներ, Նստարան, տետրադարան, չափանիշ, զրակալներ, կազմածք եւ հայթայթանք մեծաքանակ ու փոքրաքանակ։ Յանձնարարութիւն եւ ստացում (Վաճառատունն յարակից է ՎԷՌՏԻԻ)

Ժողովրդեան դիւրութիւն մը ընծայելու համար Պէշիքթաշի մէջ մասնաճիւղ մը բացուած է ուր ամէն տեսակ դաշնակներ, երգեհոններ եւ անոնց վերաբերեալ գործիներ կը գտնուին Տ. Գալիլէօ Կամպարայի քով դաշնակայարդար կայս. պալատան, դաշնակներ կը բերուին զանազան գործարաններէ աւելի աժան գնով, միանգամայն երաշխաւորեալ մինչեւ տուն յանձնելու. վճարմանց համար դիւրութիւն. գոհացուցիչ գներով, փոխանակագրի միջոցաւ։

Կը խնդրուի մեր գաւառացի ազգայիններէն որ եթէ կը փափագին մասնաճիւղեր կազմել, երկտողիւ բաղձանքնին իմաց տալ։

Ազգային վարժարաններու մասնաւոր զոհողութիւն. նաեւ ազգային նուագահանդէսներու համար դաշնակ կը ղրկուի երախտագիտութեան ծախքն իսկ չընդունելու պայմանաւ։

Վիճակահանութիւն

Նոր եւ հաստատ զարդիչական դաշնակի մը որ ամէն տարի մայիս 1ի տեղի պիտի ունենայ։

Այն ազգային վարժարանաց դաշնակներն որոնք անգործածելի վիճակ մը ունեցած են՝ եւ կամ այն վարժարաններն որոնք երբեք դաշնակ չունին իրաւունք պիտի ունենան ձրիաբար ընդունիլ առանց ոեւէ բան մը վճարելու։

ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՑ

ԳՐԵՑ

ՅԱԿՈԲ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սրբագրեալ եւ Յաւելեալ

Արդի գիտութեամբ մշակեալ միտք մը չի կարող չզբաղիլ հոգեւոր խնդիրներով։ Գիտութեան ճշմարտութեանց աշակերտեալը՝ խնդիր նման հիմունս իրօք։ Հոգեւոր ճշմարտութիւնները գիտութեան աշակերտեալ մտաց յարմարցնել իբրեւ «ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՑ», ժամանակիս կարօտութիւնն էր։ Նշանաւոր անձինք վկայած են թէ յիշեալ մատեանն լրացուցած է այդ պէտքը։

Ուշադրութեամբ կարդալ պէտք է։

Հեղինակը՝ սոյն հատոր նուիրած է յիշատակին իւր վաղամեռիկ դստեր Օր. Պայծառի, որոյ կենսագրութիւնն եւ համառօտ կենսագրութիւնը զետեղուած են գրքին սկիզբը։

Գործը կը բաղկանայ 400 էջերէ, ընտիր թղթով, մաքուր տպագրութեամբ եւ գեղեցիկ կազմով։

ԳԻՆ 12 ՂՐՇ.

Կեդրոնատեղին է Ե. Մաքսուտեանի գրավաճառանոցը, թիւ 27, Ֆինճանճըլար, Կ. Պոլիս. կը գտնուի նաեւ բոլոր Հայ գրավաճառաց քով։

ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՒ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

ՂԱԼԱԹԻԱ, 26, ՔԻՐՋԻՒՔ ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆ

Այս ցուցադրութեան մէջ կը վաճառուին յունական նիւթեր, տարազագործական ու ճարտարագործական.

Գծաւոր նուրբ քօղ, զանազան գոյներով.

Բամբակ եւ մետաքս միահարթ գծաւոր, յոյժ մետաքսատ.

Խալուէ (էլուէ) կանանց համար, նուրբ մետաքսէ, զանազան մեծութեամբ.

Մետաքսէ Բոշկինաներ՝ բանուած եւ միահարթ, կանանց եւ արանց.

Մեծ գլխանոցներու նմուշներ, մետաքսէ եւ բամբակէ կերպասներու. յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին. արագ գործադրութիւն.

Բուրդէ շալաներ էրիկմարդու եւ կնոջ. եւրոպական կերպասէն աւելի տոկուն, գոյնը երաշխաւորեալ։

Ձեռնոցներ մորթէ, կանանց եւ արանց։

Անուշահոտութիւններ, շատ տեսակներ։

Աճառ, տնական գործածութեան համար, մորթի եւ ճերմակեղէնի վնասակար նիւթերու խառնուրդներէ զերծ։

Չէֆ, առանց հաշի, շատ լաւ, 130 եւ 40 օխանոց եւ աւելի վար տակառներով.

Քոլոնեա ջրեր, անօթներու մէջ։

Ի մօտոյ պիտի հասնին նմուշներ եւ ուրիշ նիւթեր։

Ամենուն ալ հելլենական ճշմարիտ նիւթեր

ԳԻՆԵՐՆ ՅՈՅԺ ԶԱՓԱՒՈՐ 28—58

ՇԷՆՔ ՇԻՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ամենէն փափաքելի վաճառատունն է

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Օ. ՏԷՐՈՒՆԵԱՆ

Ազապ-գաբուի Կամուրջին գլուխը

Ուր դիմողները պիտի գտնեն առատ եւ ընտիր մթերք ամէն տեսակ շինուածանիւթերու, ինչպէս տեղական եւ եւրոպական աղիւսներ ու կղմինտրներ, մարմարներ, Մալթայի, Մարսիլիայի եւ Թրիեսթէի քարեր, անգղիական եւ ֆրանսական զուտ եւ ընտիր չիմէնթօ, գաճ (ալչը), ճենիճներու համար առողջապահական գործիքներ եւն։

Միակ ներկայացուցիչ

Ֆրանսական Freydier Gouy et Cie եւ Ingénieur H. Villeneuve գործարաններու ցէմէնթի, որ իր քանակութեան չորսէն մինչեւ տասն անգամ աւազ կը վերցնէ՝ չինուելիք գործին համեմատ։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՔԱՐՕ-ՄՕԶԱՅԻՔՆԵՐՈՒ

Զիմէնթօյի, քարօ-մօզաիքներու եւ ուրիշ շինութեանց յանձնառութիւնք կը ընդունուին խիստ դիւրամատչելի պայմաններով։

Գիները եւրոպական վաճառատուններէ անբաղդատելի կերպով աժան, զոր հաստատելու համար մէկ փորձը կը բաւէ։

Վաճառքներու փոխադրութեան դիւրութեան համար մասնաւոր միջոցներ ձեռք առնուած ըլլալով, փոխադրութիւնք կը կատարուին խիստ նպաստաւոր պայմաններով, այնպէս որ Պոլսոյ կողմէն յաճախորդ մը նոյն վաճառատունէն ո եւ է նիւթ գնելով կրնայ իր տեղը փոխադրել տալ նոյն գնով, որով պիտի գնէր Պոլսոյ կողմէն, փոխադրութեան ծախքն ալ միասին հաշուելով։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին եւ կը կատարուին ամենայն ճշդութեամբ եւ փութով, կանխիկ վճարմամբ կամ պատուաւոր երաշխաւորութեամբ մը։

Քարօ-Մօզաիքներու պատկերազարդ ցուցակը ուզողին կը ղրկուի ձրի։

Թիւ 47 16—36

Ա. ԱԼԷՄԵԱՆ—Գ. ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ԸՆԿ.

49—52 Կ. ՊՈԼԻՍ ԹԱՀՄԻԶ ՓՈՂՈՑ 52—49

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ ԵՒ ՇԱՔԱՐԵՂԻՆԱՑ

AVEDIS ALEMIAN & KEVORK HOVHANIA
STAMBOUL RUE TAHMIS 52
Ի Կ. ՊՈԼԻՍ
Թահմիզ փողոց 52
Ա. ԱԼԷՄԵԱՆ եւ Գ. ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ

Չինաստանէն եւ Ճաւայէն հասած են եւ Հնդկաստանէն նոր տարուան բերքերէն ընտիր թէյեր որոնք կը ծախուին մեր 52 թիւ վաճառատան մէջ։ Իսկ նոր պայմանագրութեան մը համաձայն՝ 49 թիւ վաճառատան մէջ անմրցելի աժանութեամբ կը վաճառուին անգլիական եւ ֆրանսական հազարումէկ տեսակ ընտիր շաքարեղէններ, հռչակաւոր Հիւնթլէյ-Բալմէր, Բեք-Ֆրէյն եւ ուրիշ ականաւոր գործարաններու թարմ պիսքիւիթներ, ֆրանսական գոնֆիթ շոքոլա եւ քօքօ. Նաեւ տեղական շօքոլա որ Անգլիոյ մէջ իսկ մեծ համբաւ շահած է։ Ընկերութիւնս մասնաճիւղ մ'ալ ունի Պաղչէ-Գաբու Մաքսատան նոր դուռ.

Թիւ 14։ 10 33—60

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

881

ՆՈՐԹ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 11,054,687
ՀԱՍՈՅԹ 1893 ՏԱՐՒՈՅ 2,789,437

ՆՈՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,293,630
ՀԱՍՈՅԹ 1893 ՏԱՐՒՈՅ 1,076,015

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողացն վտանգաւոր ըլլալը ներկայացնել. Նաև քիչ ատացուց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասուն 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամարկղներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 և 22 ա սենեակներն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերու[illegible]

ՌՕՍԻԱ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

1881 Մարտ 20ին Կայսերական հրամանով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերպուրկ
Ընկերութեան պաշտօնատունը, Մեծ Մորսքայա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.—ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ԱՐԿԱԾՔ

Ընկերութեան դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	4,000,000 ռուբլի
Երաշխաւորութեան գումար	55,000,000 Ֆրք.
1893ի հասոյթք	20,500,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրողներուն վճարած է մօտ	70,000,000 »

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ՊՕՂՈՍ ԱՒԳԵՐ
Պոլիս Ճէլալ Պէյ խան, Թիւ 22, 23

Քննիչ Ընդհ. Գործակալութեան
Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ

Մասնաճիւղ Ղալաթիա, Ջէօմլէքճի փողոց, 14
Դրասենեակ Ս. Ժ. ՌԷԲԲԷՆ ԵՒ ԸՆԿ. 1010

ԻԼԱՆ ԴԱՊԸ ՍԷՐԱՄԲԷԼԻ

Մէրքէզը Սալթանաթը Սէնիյէտէ պուլունան Ձիւնուտը Ճ նազը Նաշանէ իչուն միւպայեա օլունմագ իւզրէ մէվգիի միւնագասայա վազ օլունան 150,000 գրեէտէն 200,000 գրեէյէ գատար նոխուտըն պէհէր գրեէսի 43 փարատա վէ 150,000 գրեէտէն 250,000 գրեէյէ գատար ֆասուլեանըն պէհէր գրեէսի 39 փարա 90 սանթիմտէ, 200,000 գրեէտէն 300,000 գրեէյէ գատար բագլաեանըն պէհէր գրեէսի 23 փարատա թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինը էվվէլը մինին 19ընճը չարշանպէն կիւնիւ գարարը գաթիի վիրիլէջէք իւթլէր բէնտլէրինի կիւնիւ 100տէ 5 թէմինաթ գաւալլարեայէան գիրը օլունան Փիյաթլարտան թէնզիլաթ իճրասը իլէ մէզքիւր նոխուտ վէ ֆասուլեանըն իհասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի Իլան օլունուր։ Նօ. 34 3—3

COMP. RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

- Բշ. 17/29 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։
- Գշ. 18/30 Աղեքսանդրիոյ ուղղակի սուրհանդակը ժամ 5ին յետ միջօրէի, Պիրէէոնի ճամբով
- Դշ. 19/31 Սեվաստաբոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին։
- Դշ. 19/31 Սուրհանդակ դէպի Փոքր-Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ Պաթում, առաւօտեան ժամը 11ին։
- Եշ. 20/1 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամը 2ին յետ միջօրէի։
- Ուր. 21/2 Աղեքսանդրիոյ սուրհանդակ, հանդիպելով Սուրիոյ նաւահանգիստները երկու շաբաթը անգամ մը ժամը 4ին։

ԱԶԴ.— Հոկտ. 18/30, երեքշաբթի օրը Կ. Պոլսէն դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մեկնող ուղեւորք Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թրիպոլի, Պէյրութ, Եաֆա եւ Բոր-Սայիտ գացող շոգենաւին 605

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլէ, Պօրտօյէ, Միջերկրականի
և Սև Ծովի միջև բանող շոգենաւեր

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ռամսէս	3000	Թիպա	2500
Ամասիս	3000	Նէքթիս	2400
Թէպըս	3000	Օսայրիս	2250
Քանոբուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասրնի	1500
Մարիօթիս	2500	Կիւյէն	1500

Նեբրէս շոգենաւը, Նաւապետ Պրաուն, ամսոյս դէպի 21ին Լիվրբուլէն ասա կ'ըսպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
847 — 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվրբոլ

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ուղիղ ամսական երկու անգամ կը բանին Լիվրբուլէ և Ալէքսանդրիոյ միջև

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումպրիա	7718	Գադալոնիա	4845
Էդրուրիա	7718	Բօթնիա	4531
Սէրվիա	7391	Սամարիա	3574
Աւրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բավոնիա	5587	Աղլաս	2393
Սէֆալոնիա	5517	Սարակոսա	2166
Կալլիա	4809	Թարիֆա	2246
Սիթիա	4557	Բալմիրա	2144
Ալէբբօ	2143	Թրինիտատ	1899
Քէտար	1876	Մորօգգօ	1855
Շէրպուրկ	1614		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ գործակատար
Thomas G. Joly
Ալիքսիատիս խան, Թիւ 401
Ղալաթիա 932

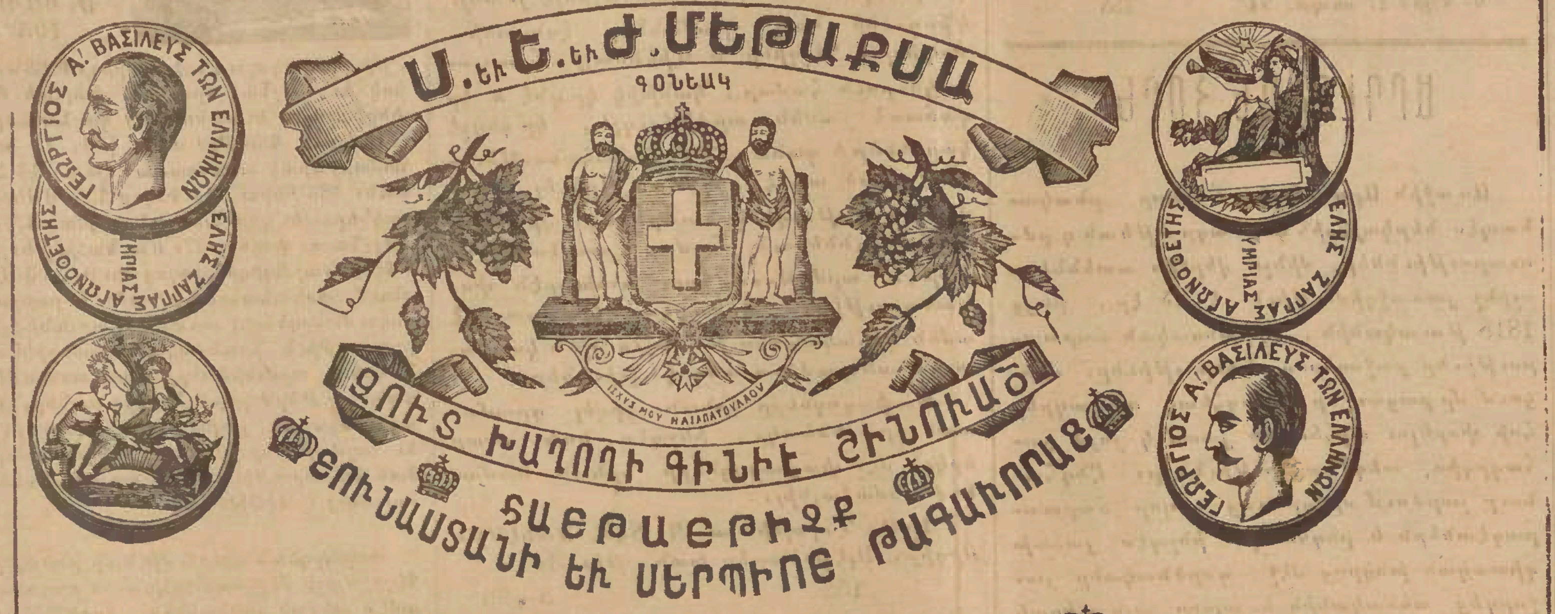
Ս. եւ Ե. եւ Ժ. ՄԵԹԱՔՍԱ
ԳՈՆԵԱԿ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α' ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΖΑΠΠΑΣ ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ ΕΛΛΗΣ
ΙΣΧΥΣ ΜΟΥ Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ
ՁՈՒՏ ԽԱՂՈՂԻ ԳԻՆԻԷ ՇԻՆՈՒԱԾ
ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՍԵՐՊԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ
ՀԱՅԹԱՅԹԻՉՔ
ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳ ԻՇԽԱՆԻՆ

Յունաստանի ու Սերպիոյ Թագաւորք եւ Յունաստանի գահաժառանգ Գօնսթանթէն իշխանը կը գործածեն այս գոնեակը։ Հետեւեալ արուեստահանդէսներէն մրցանակ ստացած է.

Բրիւքսէլ	1894	ոսկի շքադրամ գոնեակի համար	Բրակա	1834	ոսկի շքադրամ գոնեակի համար զանազան ըմպելեաց համար
Վիէննա	1894	» » » »	Բրակա	1894	» » » սպիտակ գինիէ պատրաստուած գոնեակի հմր.
Անվէրս	1894	» » » »	Շիքակօ	1893	մեծ մրցանակ միայն խաղողէ պատրաստուած գոնեակի համար։
Լիոն	1894	» » »			

Տարին 2,000,000 ֆրանք սպառում ամեն կողմ։ 1893 օգոստոսէն 1894 փետրվարի վերջը 24,902 սնտուկ եւ 491 տակառ գոնեակ արտածուած է ի Թուրքիա, Պուլկարիա, Ռումանիա, Ռուսիա, Աւստրիա, Գերմանիա, Սերպիա, Մասուա, Հապէշստան, Անգլիա, Պելճիքա, Ամերիկա, Պարսկաստան եւ Հնդկաստան

	տակառ	սնտուկ		տակառ	սնտուկ
Աւստրիական շոգենաւերով	70	7528	Բանէլլենիք շոգենաւերով	5	1009
Գերմանական »	70	1697	Ռուսական »	43	856
Մէսաժըրիի »	4	1184	Ծօնսըն »	9	437
Ֆրէսինէի »		132	Խըտիվիյէ »	122	5572
Իտալական »	168	6487	Գումար	491	24902

Այս արտածումնք ապացուցուած են շոգենաւերու գործակալութեանց վկայագրերովն՝ վաւերա եալ Պիրէոնի քաղաքապետութենէն։

Ամեն տեսն գործարաններու ու մթերանոցներու մէջ 500,000 օխա գոնեակ պատրաստ կայ։

Ի Պիրէոն Արիսթիտի, Ալիրթի, Նիք Թա, աղջկանց վարժարանին մօտ, Գաբօ Տ'Իսթ իա եւ երկաթուղեայ մօտ 7 մթերանոցներ ունին։ Փափաքողք կըրնան այցելել եւ պարտ նակութիւնները տեսնել։

Մէթաքսա եղբարք 100,000 ֆրանք պարգեւով մը կապահովեն թէ իրենց գոնեակները անապատ խաղողէ ու գինիէ պատրաստուած են, ինչ որ հաստատած են բժիշկներ ու քիմիագէտներ, որոց անունները նշանակուած են իւրաքանչիւր շիշի փակցուած վկայագրերու մէջ։

Հիւանդանոցներու մեծ մասին մէջ այդ գոնեակը կը գործածուի։

Մէթաքսա եղբարք ի Պիրէոն Աբ լօնի կամ Քարտիսարքի հրապարակը գտնուած Ամբլօս անուն գործարանին մէջ խաղողի ոգիէ ամեն տեսակ ոգելից ըմպելիներ եւ մանաւանդ մեծ քանակութեամբ ալ կ րօմ կը պատրաստեն։ Այս վերջինը տակառով կը ծախուի։

Միակ ներկայացուցիչք բովանդակ Թուրքիոյ համար, Թրեանտաֆիլօբուլօս եղբարք, Ղալաթիա, Մումհանէ Թիւ 53 եւ 69։

LE **VÉRITABLE THAPSIA**
doit porter les Signatures
Ch. Le Perdriel — Reboulleau
Les exiger pour éviter les accidents reprochés aux imitations.

TOILE VÉSICANTE
LE PERDRIEL
Action Prompte et Certaine
EXIGER LA COULEUR ROUGE
La plus ancienne. * La seule admise dans les Hôpitaux civils.

LE PERDRIEL et Cie, Paris.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսիլիայէ և Պոլսոյ միջև
կանոնաւորապէս բանող

Մինկրէլի շոգենաւը Պաթում պիտի ուղեւորի հանդիպելով Սամսոն, Կիրասոն և Տրապիզոն Նոյ. 1ին կիրակի ժամ 4ին (Ը. Ե.)։

Սիբէրիա շոգենաւը ուղղակի Մարսիլիա պիտի ուղեւորի Նոյ. 6ին։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւուղիքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸԳՈՒԼ
1054 Մումհանէ փողոց Թ. 108

ՍԻՆԿԷՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ
ՇԱՀԱԾ Է ՇԻՔԱԿՕՅԻ ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Բոլոր աշխարհի ծանօթ՝ Սինկէրի կարի մեքենայից գերազանցութիւնը եւ իւր օրինակաց իւրաքանչիւրին մասնաւոր արժանիքը ապացուցանելու համար, նորա այլազան ընտանեկան եւ արհեստական մեքենայից տրուած են,

54 վկայական
ԿԵՂԾԵՆ ԷՆ ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ

Ճշմարիտ Սինկէրի կարի մեքենայից իւրաքանչիւրին վրայ, անպատճառ ստորոտ զծեալ յատկանիշը կը գտնուի։ Նոյն մեքենայք, ի Պոլիս եւ ի գաւառս **Միսիս Կ. Նայտոլիճկէրի** կողմ նէ հաստատեալ մթերանոցաց մէջ միայն կը վաճառուին, որ են հետեւեալք. 1. Ի Կալաթա, Թիւնէլ փողոց, Սինկէր խան. 2. Գարաքէօյ, Վօյվօտա փողոց Թրամվայի կայարանի դիմաց Թիւ 120. 3. Բերա, Կալաթա Սէրայի դպրոցին դիմաց. 4. Պոլիս Սուլթան Համամ Թ. 2

Թիւ 1058 — 68—78

THE SINGER MANFG. CO.
TRADE MARK

ՏԻՐ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

Հաստատեալ 1852 — ԱՆԿԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ — Հաստատեալ 1852

ՊԱՀՃԷ-ԳԱՊՈՒ Կ. ՊՈԼԻՍ

Մասնագէտք առանց քաշելու լինելու արհեստական ակռաներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենապատրիկ ցաւած ակռաները, ոսկի, աղամանդ և մետաղով լեցնելու, ինչպէս նաև կը դարմանեն բերնի և ակռայի ամեն կերպ ախտերն և կը քաշեն առանց ցաւ զգացնելու։

(Բացի կիրակիէ) ամեն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։ 38

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՈՐՈՇ ԳԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ա. ՄԱՅԷՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Ի ԲԵՐԱ, ԹՈՒՆԷԼԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ, Ի ՊՈԼԻՍ, ԿԱՄՈՒՐՋԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Վերջնապէս հաշուեյարդարութիւն՝ ԿԱՆԱՆՑ ՀԱԳՈՒՍՏԻ ԵՒ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՋՆՋՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱՒ, 50%—60% զեղչով։

Մեծ վաճառահանութիւն էրիկ մարդոց, աղջ և մանչերու հանդերձեղէնաց, մեծապէս զեղչուած գիներով, ամեն մրցում արհամարհելով

ՈՐՈՇ ԳԻՆ

ՈՐՈՇ ԳԻՆ

KONIAK
ΜΗΧΙΩΤΗ
ΕΚΤΟΣ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
N. MICHIOTI
MARQUE PRIVILÉGIÉE
COGNAC ORIENTAL
Grande Fine Champagne
HORS CONCOURS
Lith. P. Coffler

Երեք աստղով շիշը 30 ղրուշ, — երեք աստղով ½ շիշը 15 ղրուշ։ Երկու աստղով շիշը 18 ղրուշ։ Մէկ աստղով շիշը 12։ Մաստիքա և ռաքի օղի շիշը 12 ղրուշ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ՅԱՄԻՆ 1880

Կ. ՆԱՎՐՈՒԵԱՆ — Յ. ԽԱԱԳՈՒԼԵԱՆ

MARQUE DEPOSÉE

Մասնաճիւղ կը գտնուի Օսմանեան ամեն քաղաքաց մէջ

Թէյի գործածութեան ընդհանրանալովն, թէյի ճաշակն ալս նրբացած է, որով թէյի առեւտուրն վաճառականութենէ աւելի արուեստ մըն է, որ միայն երկարատեւ և ճոխ փորձառութեամբ կ'ստացուի։

Մեր տունն, որ արդէն հանրածանօթ էր բազմամեայ ընդարձակ գործառնութեամբքս, այս տարի ևս իր մասնաւոր գործակալաց ձեռամբ գնած է բազմազան և խիստ մեծաքանակ ընտիր թէյեր Չինաստանի, Ճավայի, Ցէյլանի և Հնդկաստանի գլխաւոր արտադրիչներէ. և արդէն հասած են մեզ, և հետզհետէ պիտի ստանանք թէյեր, որք գերընտիր հոտաւէտութեամբ ամէն ճաշակի յարմար ըլլալով հանդերձ գիներու անհամեմատ աժանութեամբ մեզ մատուցած առաւելութիւնք, մեր տան դէմ մրցումն անկարելի կընեն։

Մեր բազմաթիւ յաճախորդաց պահանջմանց լաւ ևս գոհացում տալու համար ընդարձակած ենք մեր մթերանոցն, ուր ամէն տեսակ ընտիր թէյեր թէ՛ սնտուկներու և թէ՛ այլ և այլ մեծութեամբ տուփերու մէջ մեծաքանակ միշտ պատրաստ կը գտնուին։

Թէ՛ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց, և թէ օտար երկրաց մէջ մեր տան ցուցուած վստահութիւնն կը քաջալերէ մեզ առաւել ևս յարել մեր սկզբունքին, որ է ուղղամտութեամբ բարի թէյեր տալ, չափ և գնոց մասին։

Մեր թէյերու առաւելութեանց ապացոյցներէն մին ևս, անոնց բազում կեղծերն հրապարակին վրայ գտնուիլն է, որոց դէմ զգուշանալու համար կը խնդրենք որ միշտ փնտռէք ՄԵՐ ՅԱՏՈՒԿ ՆՇԱՆՆ ու մեր տան հասցէն, Կ. ՆԱՎՐՈՒԵԱՆ, Յ. ԽԱԱԳՈՒԼԵԱՆ Ճէլալ պէյ խան Թիւ 10, Պահճէ-Գաբու։ 19

ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ, ՀԻՄՆԵԱԼ 1828
Հաստատեալ ի Փարիզ իր կեդրոնատեղին, Պառ փողոց, Թիւ 15

Դրամագլուխ	Ֆրանք	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	7,650,000
Թղթապանակին մէջ	»	69,244,813
Հասոյթք 1892 տարւոյ	»	15,328,801
Վճարուած վնասք	»	176,000,000
Երաշխաւորութիւնք «Իւնիօն-Վիի»	»	114,500,000

Ի Կ. Պոլիս, Ընկերութեան դրամատունը՝ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԴԱՆՔԱՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Սիմոն Քայսէրլեան, մասնաւոր տնօրէն ի Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Քարաքէօյի հրապարակը, Եէնի-Խան, առաջին յարկ։ 42